

Studentrepresentation: en gemensam angelägenhet?

En intervjustudie med sex studentrepresentanter om
studentrepresentation inom högre utbildning

Tack!

Denna uppsats är slutet av flera år av studentkårsverksamhet, det är ett avslut av flertalet års ideellt engagemang och frustration kring vad studentrepresentation är. Jag vill tacka familj och vänner för stöttning under uppsatsskrivandet. Jag vill även tacka mina respondenter, att ni tog er tiden och ställde upp på intervju.

Abstract

This essay discusses and analyses the complexity regarding student representation within higher education in Sweden. A survey is conducted on sixteen universities as well as an in-depth, semi-structural interviews with six representatives from different student unions. The creation and use of a theoretical framework which is based on representation theory and previous international studies on how higher educational institutions view students within the governance of the institutions. The framework is used to analyse the empirical data. This essay portrays the multifaceted work of the student unions and the relation between student unions and higher educational institutions. It is concluded that there is a need of higher educational institutions to take accountability for the shared responsibility regarding student representation.

Nyckelord: Högre utbildning, högskola och universitet, studentkår, studentrepresentation, studentmedverkan, studentengagemang.

Antal ord: 18 460

Innehållsförteckning

1	Inledning	1
	Syfte och frågeställning	2
2	Bakgrund	3
	Aktörer	3
	2.1.1 Lagstiftning	4
	2.1.2 Universitetskanslersämbetet och dess nationella kvalitetssäkringssystem	4
	2.1.3 Högskola och universitet	5
	2.1.4 Studentkår.....	7
	Tidigare forskning och litteratur	9
	2.1.5 Internationell forskning	9
	2.1.6 Högre utbildning i Sverige	11
	2.1.7 Empiriska rapporter och propositioner	13
3	Teori och teoretisk ramverk	15
	Representationsteori.....	15
	Studier om synen på studenter	16
	3.1.1 Teoretisk ramverk	17
4	Metod	21
	Kartläggning	21
	Datainsamlingsmetod.....	22
	4.1.1 Avgränsningar och urval inför intervju	23
	4.1.2 Intervjuguide, utförande och transkribering	24
	Analys av material	26
5	Resultat, analys och slutsats	28
	Resultat: insyn i studentrepresentation	28
	Analys	39
	5.1.1 Teoretiska ramverket.....	41
	Slutsats	46
6	Referenser	48

7	Bilagor	52
7.1.1	Bilaga 1. Mejl till kartläggningen	52
7.1.2	Bilaga 2. Mejl inför intervju till respondenterna.....	53
7.1.3	Intervjuguide	54
7.1.4	Bilaga 4. Tabell 1. Universitetens svar	55
7.1.5	Bilaga 5. Tabell 2. Studentkårernas svar.....	55

1 Inledning

År 1969 genomförde Sverige en lagförändring för att ge studenter sin första rätt att medverka i beslut vid sitt lärosäte. Christer Skoglund (2001, s. 1) berättar att vid sitt första möte som studentrepresentant vid sitt lärosäte sade hans dekan inför de nya studentrepresentanterna att *“ni skall veta att ni inte är välkomna. Det är mot vår vilja som ni har bjudits in till detta sammanträde, men vi har tvingats vika oss för statsmakternas direktiv. Vi kommer dock att göra allt som står i vår makt att bekämpa er och se till att ert inflytande begränsas.”* Nästan 55 år senare har flera lagförändringar genomförts för att stärka studenters rätt att delta i lärosätens arbete och verksamhet. Samtidigt menar Sveriges tillsyns- och granskningsmyndighet för högre utbildning Universitetskanslersämbetet (UKÄ) att det finns *”demokratiska, ekonomiska och kunskapsmässiga brister i hur studentinflytande bedrivs”* (UKÄ, 2017, s. 5).

En av lagarna som styr högre utbildning i Sverige är högskolelagen (HL), den ger bland annat studenter rätt att delta i beredande och beslutande organ som rör utbildning och studenternas situation (2 kap. 7 § HL 1992:1434). När en student är invald i ett sådant organ kallas dennes roll ofta studentrepresentant alternativt studeranderepresentant. Högskolornas och universitetens verksamhet ska *”avpassas så att en hög kvalitet nås i utbildningen och forskningen”* och *”kvalitetsarbetet är en gemensam angelägenhet för högskolornas personal och studenterna”* (1 kap. 4 § HL).

Lagstiftningen ger lärosätena en grund i utvecklandet av deras verksamhet men ger även rättigheter till studenterna och studentkårerna. Studenterna har rätt att *”utöva inflytande”* över sin utbildning och lärosätena ska *”verka för att studenterna tar en aktiv del i arbetet med att vidareutveckla utbildningen”* (1 kap. 4a § HL). Ett sätt att utöva detta inflytande är genom att vara studentrepresentant på sitt lärosäte. Det är viktigt för lärosätena att aktivt inkludera studenterna och studentkårerna för att få ett fungerande kvalitetssäkringsarbete vilket efterfrågades i propositionen Studentinflytande och kvalitetsutveckling i högskolan och rapporten av den tillhörande arbetsgruppen till förarbetet av propositionen (prop. 1999/2000:28; DS 1998:51). Redan under slutet av 90-talet fanns ett behov av att studera studentinflytande och studentrepresentation i Sverige för kvalitetssäkringsarbetet av högre utbildning. Trots över 20 års rapportering av brister finns gapet i forskning kvar och en osäkerhet kring arbetet med studentrepresentation kvarstår.

En viktig aktör i arbetet med studentrepresentation är studentkårerna som formellt utser studentrepresentanter och ger stöd till studentrepresentanter som del av deras kärnverksamhet (UKÄ, 2017, s. 16). Studentkårer är drivna av studenter vars syfte är att *”bevaka och medverka i utvecklingen av utbildningen och förutsättningarna för studier vid högskolan”* (4 kap. 9 § HL).

Studentrepresentation kan analyseras som ett fall av representation i en bredare statsvetenskaplig kontext. Att analysera vem som ska representera och hur man ska representera i politisk kontext. Att forska om högre utbildning är även givande som en del av kunskapsverige, att till exempel förstå vilken uppfattning andra kan ha på Sverige och öka förståelse för vår högre utbildning för att utveckla den. Utöver det principiellt spännande i dessa frågor har jag även ett personligt engagemang i frågan samt har erfarenhet av upplevelsen och arbetet med studentrepresentation genom mitt eget arbete i en studentkår.

Syfte och frågeställning

Uppsatsens syfte är att bidra till en bättre förståelse för studentrepresentation i högre utbildning i Sverige. Studenters roll i beslut och beredning av utbildning och studenters situation i högre utbildning är ett bristfälligt utforskat område, både från lärosätenas och studenternas perspektiv. I uppsatsen tar jag perspektivet från studentkårernas upplevelse av att arbeta med studentrepresentation. Genom att intervjua studentkårer och använda ett teoretiskt ramverk baserat på representationsteori vill jag belysa studentrepresentation inom högre utbildning. Detta mot bakgrund av att akten av att representera samt styrning av förvaltningsmyndigheter är principiellt intressanta områden inom statsvetenskaplig forskning.

Jag har valt att separera mina frågeställningar till en övergripande teoretisk fråga samt en ämnesfokuserad fråga. Under dem finns underfrågor som hjälper till att besvara de två övergripande frågorna.

1. **Teoretisk fråga:** Hur kan studentrepresentation vid svenska högskolor förstås utifrån representationsteori?
 - Vilken av de fyra typkategorierna beskriver upplevelsen av studentrepresentation?
2. **Ämnesfokuserad fråga:** Hur upplever studentkårerna representationsarbetet vid sina högskolor?
 - Vad är studentrepresentation?
 - Vilket arbete upplevs genomföras för att bedriva studentrepresentation?

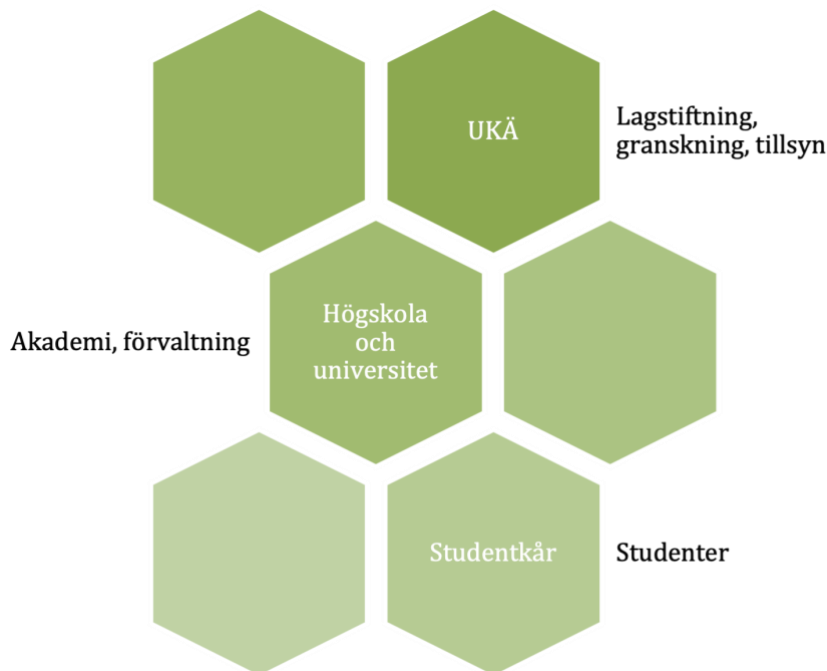
2 Bakgrund

Högre utbildning är ett väl utforskat område i stora delar av världen och inte minst i Sverige vilket kommer att utvecklas mer senare i uppsatsen. Däremot är studentrepresentation inte särskilt utforskat område. I arbetet med att förstå studentrepresentation måste detta därför sättas i ett större institutionellt och organisatoriskt sammanhang; de lagar, regler och viktiga aktörer inom fältet som påverkar och styr studentrepresentation i Sverige. Aktörer och lagstiftning avhandlas först innan avsnittet går vidare till den tidigare litteratur som finns.

Aktörer

I avsnittet har jag valt ut de aktörer och aspekter som är relevanta för att förstå studentrepresentation i en svensk kontext. I uppsatsen har jag valt att avgränsa mig till statliga högskolor som går under nationell lagstiftning och därav granskas av UKÄ.

Figuren nedan ger en överblick över de huvudaktörer som tas upp för att förstå studentrepresentation.

Figur 1. En överblick över aktörerna som bakgrunden beskriver.

2.1.1 Lagstiftning

Den första aspekten som påverkar studentrepresentation är den lagstiftning och det propositionsarbete som finns kring studentinflytande och studentrepresentation. Sveriges lagstiftning ger de institutionella rättigheterna för studenter att medverka. Här behöver det påpekas att dessa dokument använder sig av begreppet studentinflytande.

Som statliga myndigheter går högskolor under nationell lagstiftning¹ som måste upprätthållas av dem. UKÄ (2017:4; 2020:19) lyfter fram ett antal styrdokument som de arbetar utifrån i relation till studentinflytande, vilka är:

- högskolelagen (1992:1434) (HL)
- högskoleförordningen (1993:100) (HF)
- studentkårsförordningen (2009:769) (SF)
- propositionen Studentinflytande och kvalitetsutveckling i högskolan (prop. 1999/2000:28)
- propositionen Frihet och inflytande – kårobligatoriets avskaffande (prop. 2008/09:154)
- propositionen En akademi i tiden – ökad frihet för universitet och högskolor (prop. 2009/10:149)

Propositionerna är viktiga för UKÄ eftersom de visar förarbetena och får ”betydelse för tolkningen av bestämmelserna” (UKÄ, 2020:19, s. 9). Som en del av det nationella kvalitetssäkringssystemet från UKÄ ska lärosätena ha lokala kvalitetssäkringssystem som förväntas vara uppbyggt med ”strukturer, rutiner och processer för att säkra hög kvalitet i utbildningarna” (ibid, s. 10). Därmed förväntas högskolor i Sverige ha lokala policydokument på blandade områden, studentinflytande är ett av dem. Dokumenten är ofta till hjälp i implementeringen av lagstiftningen.

2.1.2 Universitetskanslersämbetet och dess nationella kvalitetssäkringssystem

UKÄ har en betydande roll som tillsyns- och granskningsmyndighet över all högre utbildning med statligt examenstillstånd i Sverige. UKÄ delar själva upp sitt arbete i tre huvuddelar; 1) att ”granska kvaliteten i högre utbildning och lärosätenas system för kvalitetssäkring av högre utbildning och forskning”, 2) att följa upp och analysera utveckling och trender och granskning av effektiviteten i högskolors resursnyttjande, samt 3) utöva juridisk tillsyn (UKÄ, 2023a). Det nationella kvalitetssäkringssystemet som UKÄ har utreder bland annat studenters och

¹ I uppsatsen kommer *lagstiftning* hänvisas till, det hänvisas då till HL, HF och SF.

doktoranders perspektiv² som ett av de tre perspektiv som alltid ska belysas i högskolornas självvärdering³ (UKÄ, 2020).

Till UKÄ kan man som student skicka anmälningar mot sitt lärosäte för granskningar av lagstiftning och lokala regler avseende om en student tror högskolan har brutit mot en lag eller regel. Bedömningar från sådana anmälningar samt bedömningar i det nationella kvalitetssäkringssystemet blir ofta riktlinjer för hur lärosätena ska tänka kring och tolka lagstiftning. Till exempel ändrade många högskolor sina lokala regler angående studentinflytande efter UKÄ:s rapport om Studentinflytande när en enda person bereder eller fattar beslut och UKÄ tog fram nya riktlinjer (UKÄ, 2020:19) UKÄ har en kontrollerande och granskande roll precis som nämns i deras huvuduppgift som myndighet. I de fall där lärosäten inte fått godkänt på kvalitetssäkringsarbetet, där studentinflytande inkluderas, har lärosäten sedan genomfört en förändring i sina policydokument för att uppfylla kraven.

2.1.3 Högskola och universitet

Idag finns 18 universitet samt 31 högskolor i Sverige (UKÄ, 2023c). Dessa har med tiden organiserat sig på olika sätt. Högskolorna⁴ har en central roll i arbetet med studentrepresentation då det är dem lagstiftning riktar sig mot när det gäller deras skyldighet att ha studentrepresentanter vid beslut som rör utbildning eller studenternas situation (2 kap 7 § HL). En högskola ska bedriva utbildning som vilar på vetenskaplig eller konstnärlig grund och på beprövad erfarenhet, samt högskolor ska anordna forskning, konstnärlig forskning samt utvecklingsarbete (1 kap 2§ HL). Ett lärosäte i Sverige skiljer sig från alla andra länder i och med att de är statliga, offentliga förvaltningsmyndigheter och därav har större politiska kopplingar än vad som anses positivt internationellt (ENQA, 2021). Ett exempel är att rektorer utses av regeringen och därav har en direkt politisk koppling. Även att UKÄ är en statlig myndighet kan kritiserats enligt The European Association for Quality Assurance in Higher Education⁵ riktlinjer (ibid).

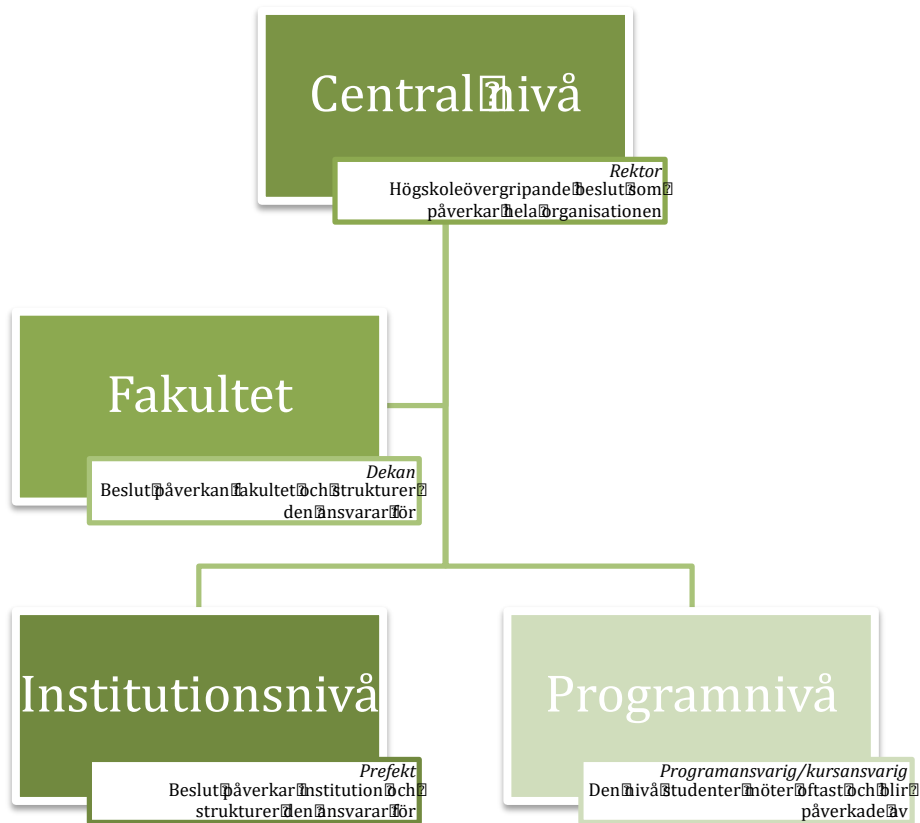
I diskursen om studentrepresentation diskuteras olika nivåer av beslutsfattande vilket jag har illustrerat i figuren nedan som bygger på en egen sammanfattning av att ha studerat organisationskartor från högskolor i Sverige.

² Perspektivet i UKÄ:s granskning heter *studenter och doktorander* men jag gör ingen analys på doktorander i denna uppsats.

³ Detta gäller systemets första cykel, år 2016–2023 och kan ändras till nästkommande cykel (UKÄ, 2023b).

⁴ Högskola är ett samlingsnamn för både högskola och universitet, vid begreppet lärosäten inkluderas även enskilda utbildningsanordnare, t.ex. Chalmers Tekniska Högskola (UKÄ, 2023d). Uppsatsen exkluderar enskilda utbildningsanordnare då de inte är berörda av samma lagstiftning.

⁵ Europeisk organisation för tillsyns- och granskningsorganisationen, där UKÄ är medlem.

Figur 2. Exempel på organisationsstruktur för en högskola, inspirerad från egna observationer från högskolors organisationskartor.

Mitten av 1990-talet var startpunkten för utvecklingen mot mer autonoma högskolor (Ahlbäck Öberg et. al., 2022, s. 5). Högskolorna var mer centraliserat styrda innan dess och med den nya utvecklingen tillkom en institutionell förändring med ökad autonomi, vilket har förstärkts ytterligare sedan år 2011 (UKÄ, 2017:4, s. 9). Politiska reformer har decentraliserat styrningen där högskolorna numer beslutar över den interna organisationen och har mer befogenheter att omfördela resurser inom organisationen (Ahlbäck Öberg et. al., 2022, s. 5). Denna autonomi har också lett till att lärosätena bygger upp sin organisation på olika sätt. Lärosäten kan vara indelade i fakulteter, institutioner, akademier, forskningscentrum och sektioner med mera. Många definierar dessa på olika sätt och alla använder inte alla begrepp. Vissa har programmen under fakulteter medan andra har under institutionerna (till exempel Linnéuniversitetet respektive Linköpings universitet). Med detta tillkommer också olika delegationsordningar och arbetsordningar, alltså vem som har ansvar för vad och på vilken nivå. Organ används som ett samlingsnamn för organiseringen vid lärosäten. Organ kan till exempel kallas råd, nämnd, styrelse eller institution. Exempel på namn kan vara rektorsbeslut, arbetsutskott eller forskningsnämnd vilka alla är beslutande eller beredande organ.

Generellt fokuserar denna uppsats på den akademiska (undervisande och forskande personal) sidan av svenska lärosäten eftersom de är beslutsfattande i beredande och beslutande organ med studentrepresentanter. Däremot i fallen av implementering är förvaltningssidan medverkande.

2.1.4 Studentkår

Uppsatsens huvudaktör är studentkårerna. På en högskola i Sverige ska där finnas (minst) en studentkår⁶. En studentkår är enligt HL en sammanslutning av studenter vars huvudsakliga syfte är ”att bevaka och medverka i utvecklingen av utbildningen och förutsättningarna för studier vid högskolan” (4 kap. 9 § HL). HL reglerar krav på studentkåren som avser ”studentkårens syfte, verksamhetsområde, medlemskap, organisation och förutsättningar att representera studenterna” (4 kap. 9–14 §§).

Under 2000-talet gjordes en stor förändring för studentkårernas arbete. Det man kallade kårobligatoriet avskaffades år 2010. Kårobligatoriet innebar att det var obligatoriskt för en student på en högskola i Sverige att vara medlem i den studentkår man tillhörde och därav betala medlemsavgift. När kårobligatoriet avskaffades blev det frivilligt att vara medlem i sin studentkår och 2016/2017 var endast 42 % av studenter medlem i sin studentkår (UKÄ, 2017:4). Kårobligatoriets avskaffande påverkade finansieringen, studentkårerna finansieras idag av ett särskilt statsbidrag för att stabilisera infrastrukturen för studentinflytande som utgår utifrån hur många helårsstudenter högskolan har per läsår (ibid, s. 8). Bidraget betalas ut till högskolan där det sedan ska föras vidare till studentkårerna.

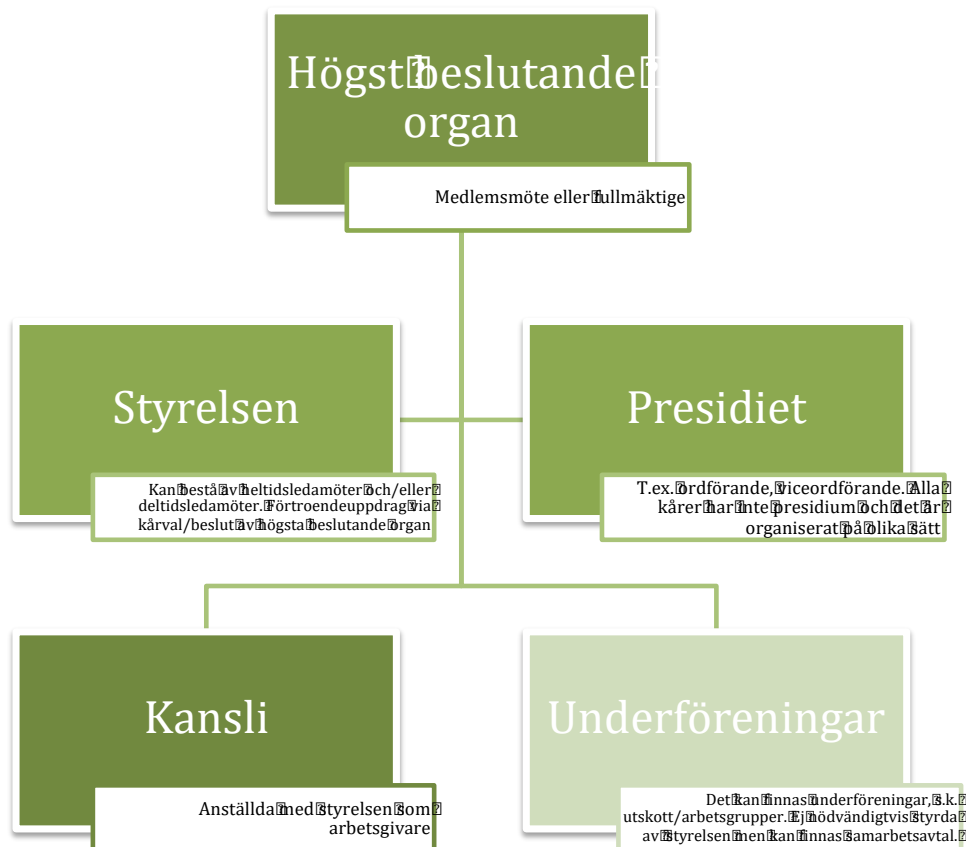
Studentkårernas kärnuppgift är utbildningsbevakning, utbildningsutveckling, arbetsmiljöfrågor och stöd till studentrepresentanter som kårerna utser, det är till dessa delar av verksamheten som statsbidraget ska gå till (UKÄ, 2017:4, s. 16/Prop. 2008/09:154, s. 47). Studentrepresentanter ska utses av studentkåren och dessa ska representera alla studenterna i sitt uppdrag oavsett om studenten är medlem i sin studentkår (SF 2009:769 7-8 §§).

Majoriteten av Sveriges studentkårer bedriver även studiesocial verksamhet där det är vanligt att ha ytterligare ett avtal med sin högskola angående vad det innebär. Den studiesociala verksamheten är viktig för många studentkårer då den genererar fler medlemmar än utbildningsbevakning, samt att studiesociala avtal kan inkludera ekonomisk ersättning eftersom statsbidraget inte får betala för den studiesociala verksamheten. Det studiesociala arbetet kan en studentkår begränsa till medlemmar medan kärnverksamheten måste erbjudas oavsett om studenten är medlem i studentkåren eller ej (UKÄ, 2017:4).

Studentkårers organisation

Utanför det UKÄ beskriver om studentkårer i sina rapporter finns det begränsad samlad information om studentkårerna i svensk kontext. Under mina fem år som aktiv inom studentkårsarbete har jag insamlat information om studentkårers organisation och verksamhet. Studentkårers formella organisation och verksamhet finns ofta beskriven på deras hemsidor men mer praktiska detaljer är ofta inte nedskrivna.

⁶ Studentkårer kan representera hela högskolan, alternativt ett geografiskt område eller ett ämnesområde.

Figur 3. Exempel på organisationsstruktur för en studentkår, inspirerad på egna observationer från studentkårens organisationskartor.

Genom insamlad information och överblick av studentkårens hemsidor beskriver jag studentkårer på följande sätt; en studentkår består av en styrelse där majoriteten har minst en person som är heltidsarvoderad på sin position. Heltidsarvoderad innebär att personen har ett förtroendeuppdrag på sin studentkår på heltid och får ett fast arvode för sitt arbete. Styrelsen kan bestå av heltidsarvoderade ledamöter och/eller studerande ledamöter som engagerar sig ideellt. Exempelvis har Linnékåren både heltidsarvoderade och heltidsstudenter med ideellt engagemang medan Göta studentkår endast har heltidsarvoderade ledamöter i sin styrelse. Medlemsmöte bestående av medlemmar (som i Halmstad studentkår) alternativt fullmäktige (som i Samhällsvetarkåren vid Lunds universitet) är det högst beslutande organet inom organisationen, styrelsen genomför det dagliga arbetet i organisationen. Vanligtvis en gång om året hålls *kårvalet* där studentkårens styrelse väljs det högsta beslutande mötet.

Styrelseledamöter måste, till min vetskap, vara medlemmar i sin studentkår för att kunna bli invald. Man blir invald via ett kårval där det högst beslutande organet röstar och fattar beslutet. För att bli medlem måste man vara student vid högskolan, därför har heltidsledamöterna varit studenter som antingen tagit studieuppehåll eller tagit examen. Det är vanligt att flera av ledamöterna väljs in som både studentrepresentanter på högskolan och att de väljs för att sitta i ett beredande eller beslutande organ som rör utbildning eller studenternas situation. De kallas då *studentkårsrepresentanter* i uppsatsen för att särskilja mellan en *vanlig* student som är studentrepresentant och en studentkårsstyrelseledamot som är

studentrepresentant. Det är i många fall även kårstyrelsen som väljer studentrepresentanter, inom vissa studentkårer väljs studentrepresentanter på medlemsmötena/fullmäktigemötena men det är ofta delegerat till kårstyrelsen för snabbare behandling av nya sökande. I denna uppsats har jag valt att intervjua studentkårsrepresentanter på grund av den rollen de har inom högskolorna som granskare och den kunskapen de får genom det arbetet.

Tidigare forskning och litteratur

Högre utbildning är ett väl utforskat område med flertalet riktningar. Däremot saknar forskningen i stort studentperspektiv. Jag har däremot valt att fokusera på den forskning som finns med fokus på studenter och tar därmed avstamp i internationell forskning för att sedan gå vidare till svensk forskning. Nationella empiriska rapporter gällande studentinflytande tas upp sist.

2.1.5 Internationell forskning

Det finns en konsensus i internationell forskning om att *studentmedverkan*⁷ i högre utbildningsinstitutioner (HEI⁸) är positivt för högre utbildning i stort men även i kvalitetssäkringen av denne (Carey, 2013a). En internationell demokratiseringsprocess av HEI har också ökat behovet av att ha med studenter för att högre utbildning är en samproduktion mellan studenterna och deras HEI (Luescher-Mamashela, 2013, s.1443, 1449).

Idén om att stå för sina egna rättigheter och intressen gentemot den som styr/staten kommer bland annat från 1800-talets John Stuart Mill⁹ (Luescher-Mamashela, 2013). Mills idé är ofta svår att applicera internationellt eftersom staten inte styr högre utbildning, i Sverige däremot stärks Mills argument då våra högskolor är statliga förvaltningsmyndigheter med politisk påverkan. Även John Lockes idéer om ”*the consent of the governed*”, de styrdas samtycke, stärker argumenten för vikten av studentmedverkan i Sverige. Däremot kan man ha i åtanke att det från ett internationellt perspektiv anses vara negativt med den svenska statliga medverkan och politiska påverkan som finns över högre utbildning och granskning av den (se t.ex. ENQA, 2021).

Studenternas röst har en viktig roll i utbildning oavsett utbildningsnivå. Michael Fielding (2001 i Carey, 2013b) skapade en klassisk typologi om studentmedverkan

⁷ Engelsk litteratur använder ofta *student participation* vilket jag valt att översätta till *studentmedverkan*. Det svenska begreppet *studentinflytande* är sammankopplat med lagstiftning i svensk kontext och därav har det valts bort.

⁸ Higher Education Institution (HEI) är ett samlingsbegrepp på engelska (se t.ex. Ahlbäck Öberg och Bobergs, 2022)

⁹ “The rights and interests of every and any person are only secure from being disregarded when the person is himself able... to stand up for them” (Thomson, 1972, s. 158 i Luescher-Mamashela, sh2013, s. 1449)

på grundskolenivå. Philip Carey (2013b) har därefter publicerat Fieldings typologi på högre utbildning i en studie. Carey (ibid, s. 78) utgår från kursrepresentanter, att vara en röst *för* kurskamraterna och en röst *av* kurskamraterna då det var något respondenterna i studien ofta tog upp. Kursrepresentantens roll delar Carey (ibid, s. 79–82) upp i fyra stöttande funktioner: 1) stöttar kommunikation mellan lärare och studenter, 2) stöttar studenter med exempelvis påminnelser om datum eller emotionellt stöd, 3) stöttar gemenskapen i form av en positiv upplevelse, och 4) stöttande team genom att kursrepresentanten såg sig som en del av *kursteamet*. Careys (ibid) studie påvisar styrkan i kursrepresentanter och hur det kan vara av nytta för både studenter, lärare och hela verksamheten för högre utbildning. Däremot tar Carey (ibid) även upp flera exempel av svårigheter för studentrepresentanter i maktförhållanden mellan den själv och sina lärare. Exempelvis svårigheter kring att ta upp negativa åsikter för egen rädsla att påverkas negativt och att navigera sin roll i klassrummet jämfört med möten med lärare och annan personal.

Vad studentens roll är och varför studentrepresentation är av värde har bland annat Lizzio och Wilson (2009) beskrivit i sin studie om studenternas upplevelse av sin studentrepresentantsroll i HEI:s styrning i Australien. Intervjustudien identifierar en oklarhet hos studenterna i vad deras roll är och hur den upplevs. Lizzio och Wilson (ibid) påpekar att hierarkiska strukturer i styrningen av HEI:s påverkar studentens roll och ofta gör det svårt för dem att medverka till fullo trots att det ofta finns policydokument som förtydligar studenternas roll. Intervjustudien påvisade en upplevelse från studenterna att det sätts många krav på dem, samt att det fanns en mall att *passa in* om man ville bli lyssnad på. Att vara objektiv, visa öppenhet och transparens men att även höra åsikter man inte håller med om tas upp av studenterna i studien som exempel av krav från personal. Studenterna upplevde även att deras respons var tvungen att först vara positiv för att senare även kunna ge negativ respons, annars kunde man upplevas som klagande. Lika så Zuo och Ratsoys studie från år 1999 är ett tidigare resultat som påminner om Lizzio och Wilsons (2009) analys av studenternas perspektiv och upplevda delaktighet.

Hur studenter upplever sin roll kan också påverka hur de ser på sin utbildning. Bland annat kunde vi se protester som utbröt under och efter Covid-19-pandemin där studenter som betalar för sin utbildning ansåg att de inte fick ett tillräckligt värde för vad de betalade i avgift, ett exempel på detta ges av Hall (2021) gällande Storbritannien.

Studentens roll i styrning av högre utbildning är komplex och kan skilja sig mellan olika HEI men även på olika nivåer inom samma lärosäte (fakultet, institution och program till exempel). Ovan kan vi se att det både finns studier i hur HEI upplever studenter och även hur studenterna upplever sin roll i styrningen. Att hitta studier närmare nutid har varit svårt, kritik i rapporter ges fortfarande gentemot brister i studentmedverkan men det är svårt att hitta studier. *European Students' Union* har gett ut rapporter om till exempel Bologna processen ur studenters ögon och andra rapporter om studenters roll i högre utbildning men de är ofta på en övergripande Europainivå (ESU, 2020).

2.1.6 Högre utbildning i Sverige

Sveriges högre utbildning har sett en förändring i att ha blivit mer marknadsorienterad, privatiserad och mer internationell sedan 1980–1990-talen. Hur detta har påverkat högre utbildning har forskats på i olika vinklar. Börjesson et. al. (2020) diskuterar skillnader i studentgrupper inom vissa utbildningar som ökat på grund av dessa förändringar och menar att det kan leda till ökad elitism. Vidare existerar en könsaspekt inom vissa program; en manlig dominans inom ingenjör, teknik och naturvetenskapliga program och en kvinnlig sådan inom sjukvård, utbildning och kulturprogram (ibid, s. 187). En generalisering visar att mer elitistiska program är mer manligt kodade medan mer arbetarklassyrken är kvinnligt kodade. Elitismen inom högre utbildning diskuteras också av Luescher-Mamashela (2013) där argumentet är att studentmedverkan kan hjälpa att motverka en monolitisk styrning. Å andra sidan kritiserar Holmqvist (2022) vissa studentkårer för ett monolitiskt arbetssätt på till exempel evenemang. Han menar att det är en viss grupp studenter som är de involverade medan den gemene studenten tappas bort och studentkåren arbetar då inte för alla utan enbart för sin grupp.

De förändringarna som tidigare nämndes påverkat högre utbildning i Sverige menar Ahlbäck Öberg och Boberg (2022, s. 158) påverkat högskolornas roll som förvaltningsmyndighet och högskolor har *”två varandra motstående styrningsprinciper... kollegial styrning och linjestyrning”*. Förändringen mot linjestyrning var en förändring man såg både internationellt och i Sverige sedan 1980–1990-talet (Luescher-Mamashela, 2013; Ahlbäck Öberg och Boberg, 2022). Vid Lunds universitet beskriver de den kollegiala styrningen som *”det kritiska samtalet mellan kollegor samt det kollegiala ledarvalen”* vilket innebär att chefer inom akademien väljs av medarbetarna och där överordnade chefer inte är involverade (Lunds universitet, 2023). Linjestyrning vid Lunds universitet beskrivs innebära att dessa kollegialt valda chefer ska följa beslut och riktlinjer enligt delegationsordning vid högskolan utan att hantera dem via kollegiet (ibid). Det finns en tydlig chefshierarki där rektor, dekaner och prefekter har tydliga roller (ibid).

Ahlbäck Öberg och Boberg (2022) markerar mot den så kallade autonomireformen från 2011 som avreglerade det kollegiala styret i Sverige. Reformen gav högskolorna rätten att bestämma mer över den inre organisationen vilket återges i avsnitt 2.1.3. där jag beskriver högskolor. Reformen, menar Ahlbäck Öberg och Boberg (ibid) gav även möjligheten för rektor och högskolestyrelse att utöka sina befogenheter vilket i sin tur har varit fördelaktigt för att öka linjestyrning inom högskolorna, något de anser vara negativt. Denna utveckling mot linjestyrning och marknadsorienterade förändringar på synen på högskolorna kan även påverka tankar i samhället om att man ska få *”valuta för pengarna”* (Ahlbäck Öberg och Boberg, 2022, s. 162).

Linjestyrning påverkar den akademiska friheten som också kom att förändras i och med lärosätenas ökade autonomi (Ahlbäck et. al., 2022). Vad som är statens roll och var som är lärosätenas roll har förändrats med dessa utvecklingar inom högre utbildning. Vad politikens roll är i högre utbildning och hur den påverkar

akademisk frihet vilket är något Ahlbäck Öberg et. al. (ibid) skriver om. I deras artikel menar författarna att akademisk frihet ofta diskuteras utifrån ett individperspektiv medan författarna upplever ett behov av ett institutionellt perspektiv. Att institutionellt bör forskningen ha större akademisk frihet, inte endast de separata individerna. Det institutionella perspektivet är viktigt att upplysa om men det är även ett annat perspektiv som sällan diskuteras vilket är studenternas. Individer innebär forskare och lärare vid HEI och inte studenter. Det finns ett behov att lyfta studenternas rätt till akademisk frihet då det ofta saknas i forskning såväl nationellt som internationellt (ESU, 2023). Exempelvis i fallet där Sveriges regering vill utreda en omstrukturering av socionomutbildningen gällande ett större fokus på brottsbekämpning är den akademiska friheten i behov av att diskuteras (Regeringen, 2023). Lika så valde regeringen under år 2023 att korta högskolestyrelsernas mandatperioder vilket har kritiserats av enskilda högskolor och Sveriges universitet- och högskoleförbund (KI, 2023).

Ett sammanhang där studenter medverkar inom högre utbildning är i *studentengagemang*¹⁰. Thorsén (2016) diskuterar hur man ska hjälpa studenter och hur de ska bli medaktörer i sin utbildning. Genom ett nytt sätt att använda kursens tillfällen och de resurser som redan finns experimenterade Thorsén. Att engagera studenterna i lärandeprocessen diskuteras ofta men sällan görs något annat än enkätundersökningar med studenterna. Thorséns artikel är bara ett exempel men även här var fallet att genom en enkät i början av kursen och en i slutet av kursen samlade han in studenternas åsikter om hur processen varit för dem. Studentengagemang kan vi också se tas upp i forskning där fokus är på hur studenterna engagerar sig i kursvärderingar, seminarier eller blir mer delaktiga i utbildningsmomenten. Sällan har liknande experiment gett tillräckligt positiva resultat för att få studenter engagerade i sina studier och forskningen tillhörande deras utbildning. Vad som kan anses saknas i Thorséns artikel är en fördjupande diskussion med studenterna och med flera studentgrupper över tid för att se ett långvarigt resultat som kan ge positiva resultat för studentengagemang.

Ovan är ett urval av den forskning som finns gällande högre utbildning i Sverige. Däremot saknas i stort perspektiv från studenter och än mer från studentrepresentanter inom högre utbildning. I mina efterforskningar har jag inte kunnat hitta forskning angående studentrepresentation i Sverige.

Högre utbildning är dock ett aktivt forskningsområde ur ett nationellt perspektiv. Det forskas om utbildningen, pedagogik, forskningen och utformningen av utbildningen. Därtill även utformningen av själva lärosätena och dess *governance*, det vill säga verksamhet, styrning och uppbyggnad. Ett exempel är Uppsala universitets forskningsprojekt *Svensk högre utbildning* (Uppsala universitet, 2023). En aspekt som inkluderas är rekrytering och studentrekrytering, det vill säga att rekrytera studenter till utbildningen. Holmqvists (2022) artikel är även publicerad inom detta projekt.

¹⁰ Studentengagemang kan ses som en del av studentinflytande men i uppsatsen kategoriserar jag det som annorlunda från studentrepresentation.

2.1.7 Empiriska rapporter och propositioner

Den tongivande parten inom rapporter för empiriska data om studentinflytande och studentrepresentation är UKÄ. Nedan går jag igenom de rapporter som hänvisar till studentinflytande, eftersom studentrepresentation upplevs vara ett sätt att utöva studentinflytande i rapporterna och propositioner.

När det nationella kvalitetssäkringssystemets första cykel startades 2016 utkom även ett vägledningsdokument som riktades till lärosätesgranskningen (UKÄ, 2020). Den granskningen är en av fyra i kvalitetssäkringssystemet och vägledningen ska hjälpa lärosätena i självvärderingen. Bedömningsområdet för *student- och doktorandperspektiv* påpekar att lärosätet ska engagera och motivera studenter i att ta en aktiv roll. Studenter ska ha en systematisk roll i lärosätets kvalitetssystem (ibid).

”Studenterna skall ha rätt att utöva inflytande över utbildningen vid högskolorna. Högskolorna skall verka för att studenterna tar en aktiv del i arbetet med att vidareutveckla utbildningen.” (1 kap 4 § HL). Efter tillsynsbesök av UKÄ inom ramar av kvalitetssäkringssystemet påpekades att studentinflytande ansågs vara fungerande på central- och fakultetsnivå men bristande på institutionsnivå och lägre (UKÄ, 2017:4, s. 11). Sedan kårobligatoriets avskaffande 2010 menar rapporter från Sveriges Förenade Studentkårer (SFS) att studentkårernas ekonomiska förutsättningar påverkar deras kärnarbete då de får fokusera mer på de studiesociala aspekterna för att ekonomiskt klara av att bedriva verksamheten (SFS, dnr PA1-2/1415 i UKÄ, 2017:4).

Studentkårers kärnverksamhet har beskrivits tidigare i uppsatsen, lika så att statsbidraget betalas ut för kärnverksamheten som framgår att vara ”utbildningsbevakning, utbildningsutveckling, arbetsmiljöfrågor och stöd till de studentrepresentanter som kårerna utser” i propositionen *Frihet och inflytande – kårobligatoriets avskaffande* (prop. 2008/09:154, 47 i UKÄ, 2017:4, s. 16). Studenternas åsikter är viktiga även utanför frågor som rör kvalitetsarbetet och studentmedverkan ska ses ur ett helhetsperspektiv. Högskolorna behöver arbeta för att uppmuntra studenter att engagera sig aktivt, även studentkårernas roll i detta arbete påpekas som en gemensam angelägenhet (ibid, s. 19–20).

I propositionen *Studentinflytande och kvalitetsutveckling i högskolan* (prop. 1999/2000:28, s. 23 ff.) framkommer det att i samtal med studenter är det högskolans förhållningssätt som är det största hindret för att kunna öka studentinflytandet (UKÄ, 2020:19, s. 9). Upplevelsen att inte tas på allvar och att inte respekteras vilket inte gav det engagemang till studentinflytande som behövdes (ibid, s. 9). Vid millennieskiftet och vid tiden för den propositionen lyftes att studenter ofta togs in i ett senare stadie i beredande och beslutande processerna och då ansågs det svårt för studenten att ha en reell påverkan.

Nästan 10 år senare diskuterades att avskaffa kårobligatoriet vilket sedermera är det som beslutades år 2010. I propositionen (2008/09:154, 41 i UKÄ, 2020:19) påpekade studentkårerna problematiken med att hitta representanter till organen där de har möjlighet att medverka. En fortsatt problematik var att få vara med i hela beslutsprocessen och att få medverka på alla nivåer inom högskolorna, något även tillsynsbesök påvisat (UKÄ, 2017:4; UKÄ, 2020:19).

I UKÄ:s *Kartläggning och analys av studentinflytandets förutsättningar efter kårobligatoriets avskaffande* (2017:4) gjordes bland annat en lärosätessenkät där man frågade lärosätena vad som gjorde en studentkår representativ. Precis som teorier kring representation lyfter fram så finns det olika sätt att argumentera för vad det innebär att vara representerande eller att vara representativ. Rapporten påpekar att det ofta är en kombination av flera faktorer men att man kunde hitta fem uppfattningar som ofta förekom. Dessa var,

1. *Demokratisk uppfattning* – anslutningsgraden till studentkåren samt ett högt valdeltagande i kårvalet,
2. *Proportionell uppfattning* – olika grupper ska representeras proportionellt,
3. *Agerar representativt* – att studenternas åsikter och intressen representeras på ett bra sätt. Att kunna inhämta information från dem men även delge information till dem.
4. *Formalistisk uppfattning* – studentkåren ”är demokratiskt uppbyggd och öppen för alla studenter” (citat från ett lärosäte i rapporten, *ibid*, s. 61).
5. *Vad studentrepresentanternas perspektiv tillför* – vikten av studenternas roll i högskolans arbete, inte rollen mellan studentkåren och studentgruppen.

Dessa fem uppfattningar är då lärosätenas svar på hur deras studentkårer bör agera för att ses som representativa. En liknande fråga ställdes inte till studentkårerna, hur studentkårerna upplever de var representativa vilket kunde varit en intressant jämförelse. En annan synvinkel som hade kunnat undersökas är även hur representativa personal vid lärosätena är.

Vad innebär denna tidigare litteratur?

Internationellt kan vi se viss forskning om studentrepresentation. Flertalet studier visar liknande utfall, att studentrepresentantens roll är oklar och att det finns osäkerhet kring förhållningssätt gentemot studenter. Forskning om studentrepresentation i Sverige är däremot otillräcklig trots att rapporter påvisat problematiken i över 20 år. Det saknas teoretiskt underbyggd forskning kring studentrepresentation i Sverige, det saknas även empirisk data att forska på. Denna uppsats gör en ansats till att förändra det.

3 Teori och teoretisk ramverk

I denna uppsats har jag valt att använda ett induktivt tillvägagångssätt där mina teoretiska ansatser används för att stötta min analys, att hitta mönster och samband i studentkårernas upplevelse vilket Widerberg (2002) för fram som ett positivt tillvägagångssätt för den induktiva metoden. Det vetenskapliga förhållningssättet i uppsatsen utgår från min vilja att se och lyssna på mina respondenter genom intervjuer. Jag har tagit avstamp i institutionell etnografi och följer Lofland och Loflands (1984 i Ely et. al., 1993, s. 49–51) förståelse där jag är medveten om att "ömsesidigheten i deltagande observation och intensivt intervjuande" kommer att påverka min analys och tillvägagångssätt. Jag kommer att återkomma till detta.

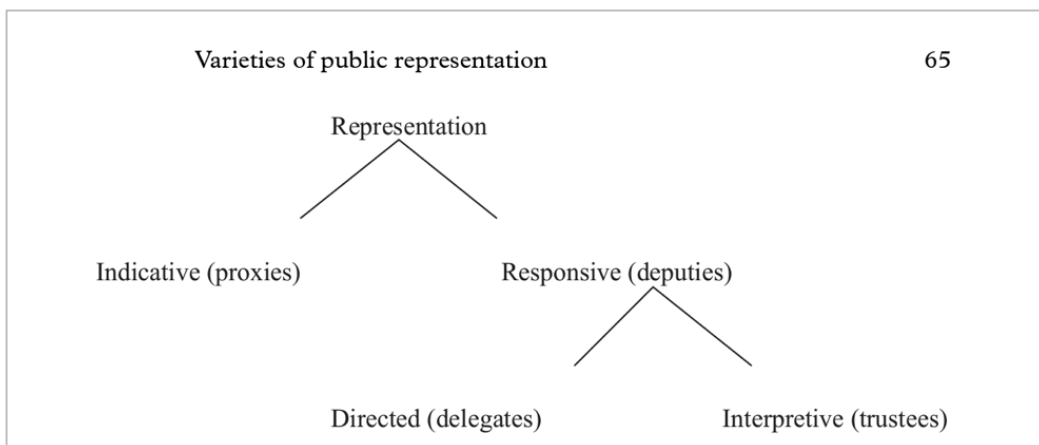
Det finns mycket teori att använda sig av för att ta sig an ämnet och uppsatsen. Jag har valt att skapa ett teoretiskt ramverk för att få en djupare förståelse och ett bredare perspektiv på studentkårernas upplevelse. Jag använder representationsteori till att vara behjälplig i att förstå studentrepresentanten och studentkårernas upplevelser, varför representation kan vara av vikt samt hur olika roller av representation påverkar. För att smalna av området har jag sedan tagit inspiration från tidigare forskning om studentrepresentation och studentinflytande i högre utbildning och skapat ett teoretiskt ramverk som leder till fyra typkategoriseringar. Detta tas upp i avsnittet nedan.

Representationsteori

Representationsteori fick ett stort inslag i forskningen år 1967 när Hanna F. Pitkin gav ut *The Concept of Representation*. Pitkin (1967) undersökte olika teoretiska tillvägagångssätt och hur de förhåller sig till att representera och begreppet representation i en politisk kontext. Begreppet *representation* tar Pitkin upp som ett väldiskuterat begrepp där det funnits många olika tankar om innebörden av begreppet. Pitkin (ibid, s. 6–8) förde fram komplexiteten av begreppet representation och att begreppet kan ha olika innebörder beroende på situation. Pitkin (ibid) tog upp *beskrivande representation* och *symbolisk representation* (att agera för någon) som sätt att beskriva representation. Olika syn på representation tar upp olika aspekter, Pitkin (ibid) lyfte fram skillnaden i åsikter och krav från den som *representerar* och de som *representeras*.

Philip Pettit (2012) menar att Pitkins verk saknar en viss insyn på hur minoritetsgrupper behöver lyftas i dagens samhälle, att Pitkin sällan lyfte behovet av ett heterogent och mångfaldigt samhälle vilket kan förklaras av tiden verket kom ut i. Pettit (ibid) utvecklar Pitkins resonemang och menar att representation kan innebära att en offentlig auktoritet och/eller medborgare tar på sig en legitim roll i

offentlig diskurs och då kan anse sig själv att representera folket. Pettit (ibid, s. 64) menar att när man representerar kan man representera en individ, en viss grupp eller att man representerar *alla*. Däremot bör det vara valda representanter för demokratisk legitimitet. Detta definieras av honom som valda ledamöter av lagstiftande, verkställande och rättsliga grenar (ibid, s. 61–62). Däremot särskiljer Pitkin (1967) på att ha *korrekt* form av politisk representation, oavsett vilket sätt man anser är det korrekta, och att ha demokratisk legitimitet. Det man anser vara korrekt representation ger även legitimitet i ens representation. Att ens representation är legitim är även viktigt för sin egen roll men även för hur andra i rummet ser en.

Figur 3. Representation i Pettit (2012, s. 65)

Pettit (2012) delar upp sin syn på representation i olika grenar enligt *indicative* och *responsive* (se figur 4). En *indicative* representant försöker typifiera och symbolisera de man representerar. Det vill säga att representanten agerar och pratar som den man representerar hade gjort. En auktoriserad *indicative* person benämner Pettit (ibid, s. 65) som en *proxy*. En *responsive* representant agerar för eller talar för de man representerar, det vill säga att agera så som den man representerar hade velat att man agerar. Pettit (ibid) kallar en auktoriserad sådan representant för *deputy*. En *deputy* kan vara antingen *directed (delegates)* och då bli pekad mer åt ett visst håll eller så kan en *deputy* vara *interpretive (trustees)* och då ge mer tolkningsföreträde.

Studier om synen på studenter

Studentrepresentation kan likställas med annan politisk representation då studenter väljs in för att representera sina medstudenter i högskolan. Begreppet studentrepresentant anser jag vara ett vedertaget begrepp där studenten är vald av studentkåren för att sitta i ett organ vid sitt lärosäte som berör utbildning och/eller studenters situation. Däremot är akten av att studentrepresentera och studentrepresentation inte ett vedertaget begrepp. Nedan kommer jag att skapa ett teoretiskt ramverk med hjälp av teoretiska ansatser från representationsteori och från tidigare forskning om studentens roll i *governance* av högre utbildning.

Studierna jag använder för att bygga upp ett teoretiskt ramverk utgår från högskolornas perspektiv, ett ovanifrån-perspektiv. Däremot utgår jag ifrån studentkårernas upplevelse och perspektiv, ett underifrån-perspektiv.

Flertalet kategoriseringar har gjorts för att särskilja på de olika sättet studenter medverkar inom högre utbildning. Lizzio och Wilson (2009, s. 69) menar att studenter "är med i rummet" via institutionaliserade och förväntade rättigheter. Likaså att det generellt sett ses som positivt att *lägre statusgrupper* medverkar i beslut trots att det kan komma med utmaningar. Forskning som är negativt gentemot studentrepresentation är svår att finna. Uppsatsen tar därmed avstamp i att det i grunden är positivt med studentrepresentation, vilket de studier det teoretiska ramverket bygger på också gör. Lizzio och Wilson (ibid, s. 70) beskriver tre perspektiv på värdet av att aktivt involvera studenter:

1. ur ett funktionellt perspektiv och hur det gynnar universitetet,
2. ett utvecklande perspektiv och hur det gynnar studenten, och
3. ett socialt perspektiv och hur det gynnar samhället.

Ur ett funktionellt perspektiv gynnar det högskolan då den tar ett högre ansvarstagande för transparens i beslutsfattande och en tydligare överläggning av beslut i hur de påverkar intressenter (*stakeholders*). Studenter gynnas även av detta genom ett utvecklande perspektiv, genom att ha tillgång till nya möjligheter och information. Men även nya färdigheter inom grupparbete och kritiskt tänkande rapporteras i studier (ibid, s. 70). Att det är av värde för studentmedverkan tas upp i diskurser gällande demokrati och kallas ett socialt perspektiv; högskolan är en plats för ens medborgarskap och att det är av vikt att vara delaktig i offentlig förvaltning för att inte underminera demokratiska institutioner (ibid, s. 70). Författarna påpekar vidare att studenternas syn på högskolan/fakulteten/institutionen och hur de positioneras inom organisationen antagligen påverkar både deras vilja till att medverka och hur de vill medverka.

Av Careys (2013b) fyra stöttande funktioner (se 2.2.1) anser jag att endast den första, att stötta kommunikation mellan lärare och studenter, blir applicerbar för studentrepresentanter. Att stötta kommunikation mellan lärare och studenter görs genom att ge studentperspektiv på olika aspekter av utbildning och studenternas situation. De andra tre funktionerna kan möjligtvis appliceras på programrepresentanter beroende på hur den som är ansvarig för det organ strukturerar upp det organet. Det är däremot inget tvång med organ för program men någonstans i organisationen sker beredning och fattas beslut gällande utbildning och där bör en student kunna medverka. Den stöttande funktionen för gemenskap är ofta något som underföreningar arbetar med och även studentkårer, det är dock inget jag anser kan appliceras på studentrepresentanter.

3.1.1 Teoretisk ramverk

Nästa steg i skapandet av det teoretiska ramverket innebär att jag utgår från T.M. Luescher-Mamashelas (2013) fyra kategoriseringar i synen på studenten. Utöver

det applicerar jag Lizzio och Wilsons (2009) och Careys (2013b) studier för att fördjupa typkategorierna. Jag bibehåller Luescher-Mamashela (2013) namn på kategorierna vilka jag valt att översätta till: **politisk realist**, **konsument**, **kommunitarist**, och **demokratisk konsekventialist**.

I det **politiskt-realistiska** fallet anses studenterna vara interna intressenter (internal stakeholders) eller en politiskt viktig beståndsdel av högskolan, därav bör de vara involverade i *governance*. Studenterna ska även motverka en monolitisk *governance* som historiskt styrts av professurerna (ibid s. 1446). Att studenter är delaktiga i beslut leder också till minskat politisk aktivism, något som ses som både positivt och negativt (ibid, s. 1446). Från Lizzio och Wilsons (2009, s. 71) funktionella perspektiv där lärosätet har fördelar med att ha medverkande studenter påpekar att när studentrepresentation är organiserat är det som mest strategiskt och användbart, till exempel via användbara policydokument som skapar en liknande organisering vid hela högskolan. Vidare menar de att den hierarkiska och monolitiska styrningen av högskolor kan marginalisera studentperspektivet. Däremot finns motargument till detta, Bergan (2004, i Luescher-Mamashela, 2013) menar att studenter "*bankar på öppna dörrar*" eftersom det idag finns en lagstiftande faktor i högskole-*governance*. En oro och kritik finns att den förmodade demokratiseringen bara är ett symboliskt tillvägagångssätt för att få in studenter men utan aktiv medverkan och endast symboliskt. Luescher-Mamashela (ibid, s. 1447) menar att tilltro till det lagstiftande kan vara politiskt naivt ur ett historiskt och realistiskt perspektiv. Lagstiftning i Sverige ger studenten rätten att vara i rummet, detta innebär inte nödvändigtvis något för *hur* studenten kan medverka. Det är något som behöver hanteras först för att politiska realisten ska kunna dra nytta av något av Lizzio och Wilsons (2009) andra perspektiv än det funktionella.

Internationellt är den vanligaste synen på studenter rollen som **konsument** (Luescher-Mamashela, 2013). Studenten ses som en klient, användare eller konsument av högre utbildning. Det påverkar även högskolans roll då den politiska ekonomin påverkar förhållandet mellan student och högskola. Högskolan tillhandahåller en tjänst via ett kontraktbaserat förhållande med studenterna, studenterna är konsumenter av *utbildningsprodukter* och tjänster från högskolan (ibid, s. 1448). Konsumentrollen har kritiserats eftersom högre utbildning är en svår produkt att identifiera. I stället för kvalitetsutveckling som fokus riskerar studenter att fokusera på att få "*valuta för pengarna*" (ibid, s. 1448). En direkt och kortsiktig medverkan kan även bli en konsekvens, medan andra menar att högre utbildning är en speciell sorts tjänst och studenter tänker långsiktigt och med ett intresse för kvalitetssäkring (ibid, s. 1448). Konsumentrollen ses därför utifrån två perspektiv, som köp av en tjänst eller alternativt som en klient i en gemenskap. Studenternas intresse i högskolan kan ses ur ett medborgerligt perspektiv i stället för endast konsumerande. Studier som utgår från konsumentrollen riktar det mot samproduktion av produkten mellan högskolan och studenterna. I samproduktion bör studenter därav vara delaktiga i processerna; till exempel att skapa läroplaner och få viss kontroll över sin lärmiljö. Careys (2013b) studie om kursrepresentanter där de får olika stöttande funktioner påminner om samproduktion samtidigt som den bristfälliga maktbalansen behöver tas i beaktning. Jag upplever att ett

funktionellt perspektiv kan göra *tjänsten* bättre för konsumenterna. Studenternas delaktighet i tjänsten kan även skapa bättre förutsättningar för den. Konsumentrollen är svårare att applicera i Sverige eftersom studenter i regel inte betalar studieavgift för sina studier.

Luescher-Mamashela (2013) tredje syn på studenten är **kommunitaristen**. Precis som en aspekt av konsumentrollen bygger kommunitaristen på högre utbildning som en samproduktion mellan student och högskola. Studenter ska vara delaktiga i *governance* eftersom de är en del av gemenskapen (*community*), medan konsumenten har dem medverkande för utbildningsprodukten. Jag tolkar det som att de särskiljer sig i vad syftet är för studenternas medverkan. Även Carey (2013b) använder stöttning av gemenskapen, däremot är Careys gemenskap riktad till den mellan kursrepresentanter och personal. Kommunitaristen belyser gemenskap som kollektiv förståelse och en gemensam önskan att behålla den gemenskap (Wolff, 1969, s. 127 i Luescher-Mamashela, 2013, s. 1449)

Andra generella demokratiska normer och värderingar kan tala för denna syn, menar Luescher-Mamashela (2013). Samproduktion av utbildning och lärande spelar en stor roll för känslan av gemenskap samt den *kollektiva upplevelsen* mellan student och högskola (ibid, s. 1450). Kritik till kommunitaristen påpekar att studenter har ett mer ytligt engagemang som endast flyktigt är vid högskolan, samt att högre utbildning har en hierarkisk struktur där studenter är som bäst en *lärjunge* (ibid, s. 1450). Kritiker menar att studenter inte bör be om en jämlik röst och auktoritet när de saknar kunskap och erfarenhet för att ha den makten. Kritiken upplever jag vara negativt inställd till att se högre utbildning som något gemensamt mellan studenter och högskolan. Alla tre perspektiv från Lizzio och Wilson (2009) kan ses hos kommunitaristen. Lizzio och Wilsons (ibid, s. 72) diskussion om att förstå studentrepresentantens roll blir tydligast i denna typkategori; att det inte bara är för att stärka och involvera studenter, utan för att förstå processen för studentrepresentanterna. För samproduktion krävs möjlighet och incitament för studentrepresentanter, genomgående i processerna ska studenter ses som en självklar del i beredning och beslut.

Den sista syn är den jag översatt till **demokratiska konsekventialist**. I demokratiska samhällen är inte högre utbildning endast till för att förbereda studenter för arbetsmarknaden utan det är något som även kan ge generella färdigheter; möjligheter för personlig utveckling och kapacitet för kritiskt tänkande (Bergan, 2004, s. 24; Council on Higher Education, 2004, s. 14–16 i Luescher-Mamashela, 2013, s. 1450). Om högre utbildning är inom dessa ramar bör studentmedverkan i beslut, studentrepresentation, påverka din medborgarutbildning på två sätt: 1) Att lära sig *hur* demokrati fungerar, och 2) *att* demokrati fungerar (Bleiklie, 2001, s. 2, i Luescher-Mamashela, 2013, s. 1450). Ett socialt perspektiv gynnar samhället menar Lizzio och Wilson (2009). Litteraturen kring denna syn har vid Luescher-Mamashela (2013) skrivande varit okontroversiell men en undran har varit kring om det finns bevis för att högre utbildning ger den medborgerliga socialiseringen som man tror. För att kunna ta argumentet på allvar behöver där tillkomma en kultur vid högskolan som är kompatibel med demokratiska värderingar och praktiker, samt ett studentutvecklande initiativ (ibid, s. 1451). Det

är ovan synsätt som ger flest fördelar för studenterna, dock endast i fallet av att högskolan även gör sitt för arbetet gentemot synsättet (ibid, s. 1451).

Ovan teoretiska ramverk har utgått från Luescher-Mamashela (2013) fyra kategoriseringar för att skapa fyra typkategoriseringar. Dessa typkategoriseringar kommer sedan användas på det empiriska materialet i kommande avsnitt för att vara behjälplig i den teoretiska frågeställningen.

4 Metod

Uppsatsens utgångspunkter är empiriskt tunga med en induktiv ansats i hur materialet har insamlats, bearbetats och analyserats (Esaiasson, 2017). Jag har även tagit en metodologisk ansats från etnometodologisk forskning med inspiration från Bryman (2016). Etnometodologi beskrivs som “*studiet av hur individer upplever sina vardagsaktiviteter [...] (Trask, 1999, s. 57 i Howarth, 2007, s. 15), och det är just vardagsarbetet med studentrepresentation och upplevelsen av detta som är av vikt för mig att belysa. Inom etnometodologi är tillgång viktigt, enligt Brymans (2016, s. 425) diskussion kring öppna och stängda platser skulle jag klassificera studentkårer som stängda platser. Jag fick tillgång till respondenterna genom min erfarenhet och tidigare ideella engagemang vilket även påpekats av dem själva; att jag förstod problematiken i deras positioner gentemot sina lärosäten. Ely (1993, s. 107) menar att detta stärker min position, att ha den för-förståelsen och tillgången. Det har hjälpt mig men även påverkat arbetet. I intervjuerna ska en neutralitet försöka hållas. Metodologiska författare klassificerar min roll olika. Ely (ibid) beskriver den som en privilegierad observatör, att jag kan förstå och observera på grund av min tidigare erfarenhet. Detta ska göras utan omdömen men Ely påpekar att det är omöjligt för människan att vara utan omdöme. Bryman (2016, s. 435) beskriver min roll som en deltagande observatör; att jag är tidigare involverad innebär att jag förstår och har en bredare inblick men observatörsrollen tillkommer eftersom vid intervjuerna är jag inte längre studentkårsverksam. Trots inspiration från etnometodologi är detta inte en renodlad etnometodologisk uppsats då jag inte följt studentkårer under en längre tid utan är endast vid intervjutillfället.*

Efterforskningarna inför uppsatsen visade att det saknas empiri att studera och den som finns idag är bristfällig. I ett första stadie fokuserade jag på en kartläggning över högskolorna i Sverige, metoden för den förklaras först (4.1.), den ger en bredare inblick från Sveriges statliga universitet. På grund av kartläggningens resultat (se 5.1) valde jag att i stället genomföra en intervjustudie och genom det en riktad satsning gentemot studentkårernas upplevelse.

Kartläggning

Min utgångspunkt var att genomföra en kartläggning av de organ som enligt HL ska ha en studentrepresentant och hur stor andel av dessa platser som var fyllda. I kartläggningen kontaktades Sveriges 16 statliga universitet och deras 31

studentkårer samt 4 samlingsorgan¹¹ via mejl¹². Tanken var att börja med universitet och sedan gå vidare till högskolor. Däremot var svaren från universiteten så bristfälliga att en kartläggning inte skulle gå att genomföra och därför kontaktades aldrig högskolor.

Flera universitet hänvisade även till att kontakta studentkårerna.

För att hitta en relevant mejladress vid universiteten sökte jag på orden *studentrepresentant* och *studentinflytande* på universitetens hemsidor. Genom att undvika universitetens "info-mejl" ville jag öka svarsfrekvensen, detta gick bra utom i två fall¹³. I de flesta fall hänvisades jag i sökningarna på studentrepresentant och studentinflytande till studentkårerna. Enbart vid fyra universitet gav en sida på universitetens hemsidor en kontaktperson hos universitetet. I en tredje sökning användes ordet *kvalitetssäkring* och genom detta hittades resterande 11 kontaktpersoner hos universiteten.

För att hitta studentkårernas person att kontakta gick jag in på deras hemsidor, hemsidorna har ofta en rubrik som heter till exempel utbildningsfrågor, engagemang eller studentrepresentation. På den sidan hänvisar de till en kontaktperson som jag då kunde kontakta, detta var ofta samma person som i styrelsen hade utbildningsansvar under hemsidans styrelseinformation.

I mejlet som skickades till universiteten och deras respektive studentkårer (se bilaga 1) efterfrågade jag 1) information om antal och namn på organ vid deras universitet som bereder eller tar beslut om utbildning eller studenters situation och därför ska ha en studentrepresentant och 2) hur många av organens platser som det senaste året fyllts av minst en studentrepresentant.

Jag hade kunnat skicka detta via ett verktyg för enkätundersökning men detta valdes bort för att kunna bibehålla svarsfrekvensen och ge utrymme för att bifoga filer och ge mer utförliga svar. Flera ställde frågor tillbaka om förtydligande, alternativt skickade vidare till "rätt person". Detta hade inte varit möjligt vid en enkätundersökning. Jag har valt att inte namnge något universitet eller någon studentkår för att bibehålla anonymitet i deras svar.

Datainsamlingsmetod

Studentrepresentation kan anses vara ett vedertaget begrepp men arbetsprocessen runtomkring det faktiska agerandet av att sitta som representant i ett organ är inte vedertaget. Som tidigare argumenterats för i uppsatsen finns brister i forskningens empiri, i upplevelsen och förståelsen av arbetet. Widerberg (2002) menar att empiri är användbart för att utforska praktiskt arbete och därmed har det bedömts vara viktigt i denna uppsats att skapa empiri för att utforska hur det praktiska arbetet

¹¹ Till exempel LUS vid Lunds universitet. Det är vanligt att ha en förening där de olika studentkårerna vid ett universitet kan samarbeta angående universitetsövergripande områden.

¹² Kartläggningen genomfördes januari 2022. Universitetens och studentkårernas hemsidor och information kan ha ändrats sedan dess.

¹³ Två universitet hade stängda hemsidor och det var svårt att hitta information och mejladresser.

med studentrepresentation upplevs och förverkligas. I valet mellan enkät och intervju bedömdes den senare vara ett bättre val för att förstå upplevelser (ibid). Syftet med metoden var att göra observationer och förstå samband mellan studentkårers upplevelse av studentrepresentation och att göra en induktiv ansats vilket kunde göras med hjälp av intervjuer (Esaiasson, et. al., 2017). En fördel med en enkät hade varit att nå fler personer men detta ämne bedöms ha ett behov av möjligheten till längre och mer utförliga svar vilket hade varit svårt att genomföra i en enkät. I tidigare diskussioner med studentkårer och av egen erfarenhet väljer många studentkårer att inte svara på enkätförfrågningar på grund av hög arbetsbelastning. Intervjuerna genomfördes med sex studentkårsrepresentanter från sex olika högskolor genom en semistrukturell intervjuprocess där en tematisk intervjuguide användes, se bilaga 3.

Min utgångspunkt i intervjuerna var att det var av vikt att lyssna på deras erfarenheter och att tillåta dem att fullfölja sina tankar och resonemang. I denna process valde jag även att emellanåt ta en aktiv roll i intervjun, Ely (1993) beskriver det som att "gå in i" intervjun. Exempelvis genom att berätta anekdoter från min tid som aktiv och ge egna exempel från mina erfarenheter. En kritik mot detta tillvägagångssätt är att intervjuaren kan påverka respondenternas svar. Av denna anledning var det av vikt för mig återigen att lyssna på de intervjuades erfarenheter och resonemang och att dela egna erfarenheter gjordes alltid i syftet att skapa tillit till den intervjuade. Att jag gav egna anekdoter påpekade flera respondenter som positivt efter intervjuerna. Med hjälp av sonderingsfrågor och uppföljningsfrågor angav respondenterna att det upplevdes som ett samtal och då var lättare att tala fritt.

4.1.1 Avgränsningar och urval inför intervju

I valet av vem jag skulle intervju kunde jag gå tillväga på flera olika vis. Jag har valt att endast intervju studentkårer. I en större studie hade även representanter från högskolorna varit intressanta att intervju, i dagsläget lyfts deras perspektiv via UKÄ:s rapporter och tidigare forskning. Jag hade även kunnat intervju *vanliga studenter* vilket hade kunnat ge mig upplevelsen att vara studentrepresentant på lägre nivåer som är de problematiska nivåerna, institution och program (UKÄ, 2017). För mig var syftet riktat mer i att förstå arbetet med studentrepresentation i det större perspektivet mellan studentkårerna och deras högskolor. Därmed gjordes bedömningen att intervju personer som är aktiva i studentkårer. För att hitta respondenter gjorde jag en *önskelista* med avgränsningar som Inför intervjuerna skapade jag en lista med avgränsningar.

- Sittande förtroendevalda på heltid, alternativt i nära tid. Att arbeta med det på heltid innebär en bättre inblick, kunskap och erfarenhet inom arbetet. Positionen ger reliabilitet till upplevelsen.
- Ensam studentkår vid högskolan samt endast en person från samma högskola. Som ensam studentkår arbetar de med flertalet nivåer (centralt,

fakultet, institution) och en person från respektive högskola ökar den geografiska spridningen.

- Endast statliga högskolor, som tidigare nämnts arbetar inte enskilda utbildningsanordnare under samma lagstiftning som statliga.

Den första och den sista avgränsningen upplevde jag som lättare att uppnå men den andra kunde varit svårare att uppnå då många högskolor i Sverige har delat upp studentkårsansvaret bland flera studentkårer. Alla respondenter går under dessa avgränsningar.

Jag efterfrågade respondenter inom ett nätverk via SFS eftersom jag i början av uppsatsen var en av sex kommittéledamöter i SFS 2022/2023. Under SFS årliga fullmäktige (4–7 maj 2023) var jag funktionär och deltagande ledamot och eftersom studentkårer från hela Sverige deltog kunde jag på så vis prata om uppsatsen och finna respondenter.

4.1.2 Intervjuguide, utförande och transkribering

En intervjuguide skapades i förväg där frågorna bearbetades för att undvika ledande frågor samt att frågorna skulle vara lätta för respondenterna att förstå (Widerberg, 2002). Däremot insåg jag snabbt under intervjuerna att frågorna var bättre att använda på ett tematiskt sätt. Mina teman bestod av:

- Inledande frågor om deras position på studentkåren, tidigare studier och deras studentkår.
- Vad är studentrepresentation, vad studentkåren arbetar med för att sprida information och vad deras högskola upplevs göra.
- Relation mellan studentkår och högskola samt ansvarsfördelning.
- Utbildningsbevakning, vilket respondenterna under intervjuerna riktade mot kvalitetssäkring.
- Upplevelsen som studentrepresentant.

Intervjuerna guidades av intervjuguiden samtidigt var det av stor vikt att följa med respondenten i samtalet snarare än att fokusera på frågorna, vilket Widerberg (ibid) framhåller som viktigt. Lika så användes sonderingsfrågor i stor utsträckning, detta för fördjupad förståelse av vad respondenten menade (Ely, 1993, s. 74).

Första intervjun var också en pilotintervju vilket respondenten blivit informerad om innan intervjun. Under denna intervju lades några frågor till som jag sen valde att ha med hos de andra respondenterna samt att vi efter intervjun diskuterade intervjun. Enligt Bell och Waters (2016, s. 203) är det viktigt att ha en pilotintervju just av dessa anledningar. Respondenten är en studentkårsrepresentant som jag har mött tidigare i andra sammanhang och valde därför att ha hen som pilotintervju.

Pilotintervjun gjordes den 24 april och övriga intervjuer i maj. Denna tid på året var en bra tidpunkt att genomföra intervjuerna då personerna suttit på sin position

under minst en termin¹⁴ (i mitt fall hade alla suttit minst två terminer) och därmed hade en tids erfarenhet av vad arbetet som studentkårsrepresentant och studentrepresentant innebär.

Sammanlagt gjordes sex intervjuer. Två personer tillhör universitet och resterande fyra tillhör högskolor vilket uppskattades för spridning av erfarenheter. Samtliga intervjuer gjordes via zoom. Respondenterna fick själva välja var de satt och vilken tid intervjun skulle hållas. Fyra gjordes under respondentens arbetstid, en utanför arbetstid och den sista på respondentens fritid då den inte var aktivt förtroendevald vid tiden för intervju då personen var förtroendevald föregående mandatåret. Zoom möjliggjorde en bättre geografisk spridning av respondenter samt gjorde det enkelt att spela in samtalen som sedan har transkriberats.

Respondenterna sammanfattas i tabellen nedan:

Intervju ¹⁵	Datum	Längd på intervju	Högskola/universitet
Alva	24/4	1 h 1 min	Universitet
Bea	15/5	54 min	Högskola
Charlie	16/5	29 min	Högskola
Denise ¹⁶	23/5	53 min	Universitet
Erik	24/5	43 min	Högskola
Fanny	30/5	1 h 36 min	Högskola

Tabell 1 Sammanfattning av respondenter.

Innan inspelningen började gick jag igenom samma information respondenterna fått på mejl (se bilaga 2). Samtliga har godkänt inspelning och användande av deras material i början av inspelningen men jag har gett dem rätten att be om uteslutning (Bell och Waters, 2016, s. 60–61). Ingen respondent har däremot bett om att få sin inspelning raderad. Lika så har samtliga intervjuade fått läsa resultatdelen i kommande avsnitt för att godkänna citat och omnämnande.

Efter intervjuerna har de transkriberats genom att skriva ned i ett program med tidsstämplar. Jag följde Trost (2010) resonemang att skriva ner ordagrant vid hög relevans och det av sekundär betydelse är sammanfattat. Transkriberingen har tidsstämplar och jag kunde därmed enkelt gå tillbaka för att lyssna. Trost (ibid) uppmantrar att återkomma till viktiga stunder vid behov.

Transkriberingen kan genomföras på olika vis, ett sätt är att sammanfatta intervjuer på ett liknande sätt efter ens intervjuguide kan underlätta jämförelse (Ely, 1993; Trost, 2010). Ett annat sätt är att transkribera var intervju för sig (ibid; ibid). Jag valde att transkribera var intervju för sig och som en egen upplevelse. För mig var det viktigt att förstå vilka kopplingar respondenten gjorde till mina frågor och teman för att förstå deras sammanhang och upplevelse. Ett exempel från detta är exempelvis att när jag ställde frågor om utbildningsbevakning gjorde samtliga

¹⁴ Beroende på när deras mandatperiod börjar och slutar.

¹⁵ Namnen är koder för respondenterna.

¹⁶ Intervjun skedde på arbetstid. Respondentens kollega var närvarande i rummet de första 15 minuterna innan hen lämnade rummet. Kollegan godkände att medverka.

respondenter en koppling till kvalitetssäkring. Av denna anledning ville jag inte sammanfatta dem efter intervjuguiden, för att bibehålla respondenternas kopplingar inom mina teman. Transkriberingsprocessen efteråt gav mig också mer tid att reflektera över vad respondenterna sagt (Bryman, 2016, s. 479).

Analys av material

Efter transkribering behöver materialet analyseras. Analysen tar avstamp i diskursanalys. Bryman (2016, s. 531) påpekar att diskursanalysen har många riktningar och påverkas av ens vetenskapliga förhållningssätt (se även Howarth, 2007). Begreppet diskurs har olika innebörd inom olika teoretiska riktningar. Jag tar avstamp i den sociologiska skolan av Norman Fairclough där man låter *“mänskliga innebörder och förståelser spela en central roll i förklaringen av den sociala världen”* (ibid, s. 12). Sambandet mellan samhällsstruktur och mänsklig handling leder till ett ömsesidigt förhållande mellan *“diskurser och de sociala system i vilka de verkar”* (ibid, s. 12). Därtill anser jag att detta poststrukturella förhållningssätt även kan vara behjälplig i analysen. Poststrukturella forskares (Howarth, 2007 nämner Jacques Derrida, Michel Foucault, Ernesto Laclau och Chantal Mouffe) diskursbegrepp är mer omfattande genom att *“betrakta sociala strukturer som i sig mångtydiga, ofullständiga och tillfälliga meningssystem”* (ibid, s. 13). Foucaults diskursanalys inriktar sig på *“förbindelsen mellan “diskursiva praktiker” och större konstellationer av “icke-diskursiva” aktiviteter och institutioner”* (Foucault, 1991a, 1993, 2002a i Howarth, 2007, s. 13).

Brymans (2016) ståndpunkter inom diskursanalys följer var jag står som forskare samt de avstamp jag har tagit i begreppet diskurs:

1. *“It is anti-realist; in other words, it denies that there is an eternal reality awaiting a definitive portrayal by the researcher and it therefore disavows the notion that any researcher can arrive at a privileged account of the aspect of the social world being investigated.”*
2. *It is constructivist; in other words, the emphasis is placed on the versions of reality propounded by members of the social setting being investigated and on the fashioning of that reality through their renditions of it.”* (ibid, s. 531).

Diskursanalys försöker, liknande samtalsanalys, utveckla vidare från etnometodologiska ansatser om vad *“[...] talarna gör och hur de gör det på grundval av observationer”* (Trask, 1999, s. 57 i Howarth, 2007, s. 15). Medan samtalsanalys fokuserar mer på det finstilta i samtalet tar diskursanalys ett större perspektiv och kan ge förklaringar till att förstå arbetet genom att analysera vad och hur respondenter beskriver sin upplevelse.

Diskursanalys, menar Howarth (2007, s. 18) är processen *“där man analyserar meningsskapande praktiker som diskursiva former”*. Diskurs som metod har fått kritik, ofta från realistiska och positivistiska kritiker som menar att diskurs *“reducerar sociala system till idéer och språk”*, men Howarth (ibid, s. 21) menar

att den i stället jämför ”*språkliga och sociala system*” som blir ett kraftfullt verktyg i analys. I denna uppsats används diskursanalytiska ansatser för att ge tyngd till det empiriska materialet. Diskurs är ett bra verktyg för att förstå studentkårens upplevelser och på det sättet ge en bättre förståelse till det praktiska arbetet med studentrepresentation för att få en djupare förståelse över den problematik som uppsatsen beskriver.

Diskursanalys används även för att kunna använda det teoretiska ramverket från avsnitt 3.1.1, att analysera på vilket sätt respondenternas upplevelser kan appliceras i ramverket. Till viss del används en tematisk analys men ramverket har skapat *teman* sedan innan. En tematisk analys har erhållit viss kritik då det kan genomföras på många olika vis och därav kan tematiska analyser se väldigt olika ut. Bryman (2016, s. 584) menar att ett tema kan vara kategorier jag identifierat genom analys av materialet, teman ska relatera till mitt forskningsfokus som bygger på transkriberingarna vilket ger mig en teoretisk förståelse för mitt empiriska material. Jag kommer arbeta med detta på några olika vis. Tematisk analys kommer användas utifrån de teman jag upplever ha funnit i intervjuerna. Dessa kommer till mångt och mycket också från de teman jag använder i intervjuguiden då jag märkt att det är passande teman. Tematisk analys kommer jag även att använda utifrån det tematiska och teoretiska ramverket grundat i representationsteori. Det är detta som ligger till grund för nästa avsnitt där mitt empiriska material arbetas igenom för att svara på mina forskningsfrågor.

Genom att applicera idéer från diskursanalys appliceras fokus på meningarnas innebörd. Hur respondenterna beskriver de strukturer och praktiker mellan dem och högskolorna använder jag för att hitta teman. Teman använder jag relativt löst och mer för att hitta vilka kopplingar respondenterna gör av mina frågor, vad för erfarenheter de har och om dessa påminner av varandra. Respondenternas erfarenheter är deras upplevelser, hur de beskriver arbetet med det är deras sanning och deras sociala strukturer. Frågorna jag ställer och respondenternas svar kan belysa de ”*språkliga och sociala system[en]*” som Howarth (2007, s. 21) menar diskursanalys kan vara behjälplig med.

Ovan metodologiska avsnitt har diskuterat hur kartläggningen gick till väga samt insamlingen och skapandet av det empiriska materialet som kommer redovisas och analyseras i nedkommande avsnitt.

5 Resultat, analys och slutsats

Uppsatsens avslutade avsnitt innehåller resultat, analys och diskussion. Jag har valt att strukturera avsnittet med en inledande resultatdel som fokuserar på det empiriska materialet samt beskriver kartläggningens resultat. Denna del svarar på den ämnesfokuserade forskningsfrågan om hur studentkårerna upplever representationsarbetet vid sina lärosäten. Avsnittets andra del består av analysen där det teoretiska ramverket appliceras. Här besvaras därmed den teoretiska forskningsfrågan om hur studentrepresentation vid svenska lärosäten kan förstås utifrån representationsteori. Avsnittet avslutas med en sammanfattning och slutsats.

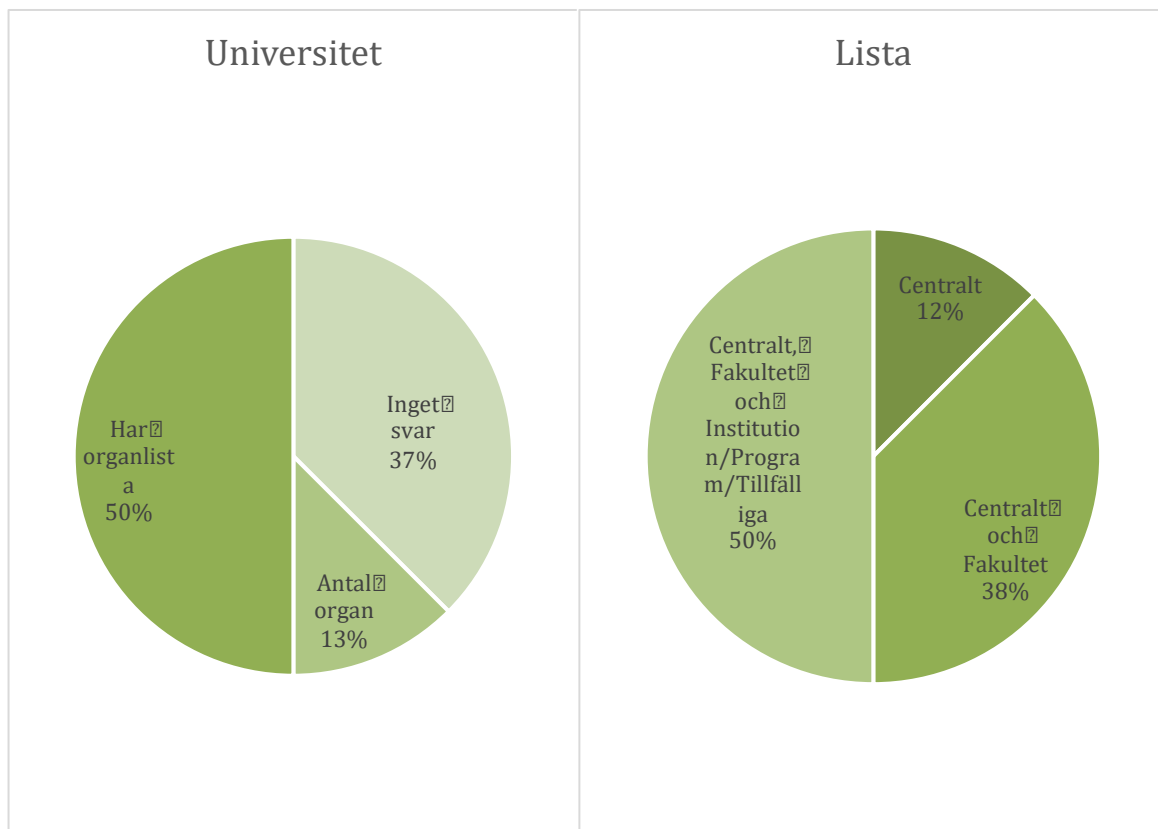
Resultat: insyn i studentrepresentation

Kartläggningens resultat – svårigheterna i skapandet av en organlista

Att det var mycket svårt (omöjligt) att ha en samlad bild var ett av svaren jag fick från ett universitet i den kartläggning jag påbörjade i starten av uppsatsen. Det som var omöjligt var min fråga om en *organlista*, vilket är en lista med samtliga beredande och beslutande organ där frågor om utbildning eller studenternas situation behandlas och därav bör ha minst en studentrepresentant enligt HL. Jag ville kartlägga hur många organ som fanns och hur många av platserna som var tillsatta för att få en samlad bild. Däremot var detta information som var svår att få och på grund av detta kunde kartläggningen inte genomföras som tänkt. I bilaga 4 och 5 redovisas resultatet. Några universitet påpekade att centralt och fakultetsövergripande platser blir ofta tillsatta, något studentkårernas svar styrker. Studentkårsrepresentanter sitter ofta/alltid på de platser som finns på centralt- och fakultetsövergripande organ. Flera studentkårer påpekade att det är svårt att fylla platserna vilket även vissa universitet påpekade. Ett universitet skrev ”*I de fall det inte finns representation beror det ofta på att [student]kårerna haft svårt att rekrytera studenter till posten*”. Även om kartläggningen inte kunde genomföras som tänkt visar resultatet att det finns ett problem med att universiteten inte vet var studentrepresentanter bör ingå men att det även upplevs vara svårt att fylla de platser som finns. Här bör det förtydligas att ansvaret att rekrytera studenter är ett delat ansvar mellan universitet och studentkårer. Detta mot bakgrund av att studentrepresentation är en del av universitetens kvalitetssäkringsarbete och detta regleras i lagstiftning som HL och HF.

Det vänstra diagrammet nedan redovisar om tillfrågade universitet har en organlista. Åtta universitet svarade att de hade en organlista, omfattningen av denna organlista redovisas i diagrammet till höger. Diagrammet visar att i fyra fall

redovisade listan enbart platser i centrala organ och i tre fall platser i både centrala och fakultetsorgan. Två universitet inkluderade antingen institutioner, program eller tillfälliga platser. Det var däremot inget universitet som hade en fullständig organlista där platser i organ på central, fakultet, institution, program och tillfälliga

redovisades.

Diagram 1. till vänster redovisar universitetens svar. Diagram 2. till höger redovisar omfattning av de organlistor som fanns. Se bilaga 3.

Diagrammen nedan redovisar svaren från studentkåren. Sammanfattningsvis går att se att studentkåren i högre utsträckning än universiteten hade en organlista, samt att de i högre utsträckning innehöll centralt, fakultet samt institution, program eller tillfälliga. Däremot var det ingen studentkår som hade en fullständig lista där centralt, fakultet samt institution, program och tillfälliga platser ingick.

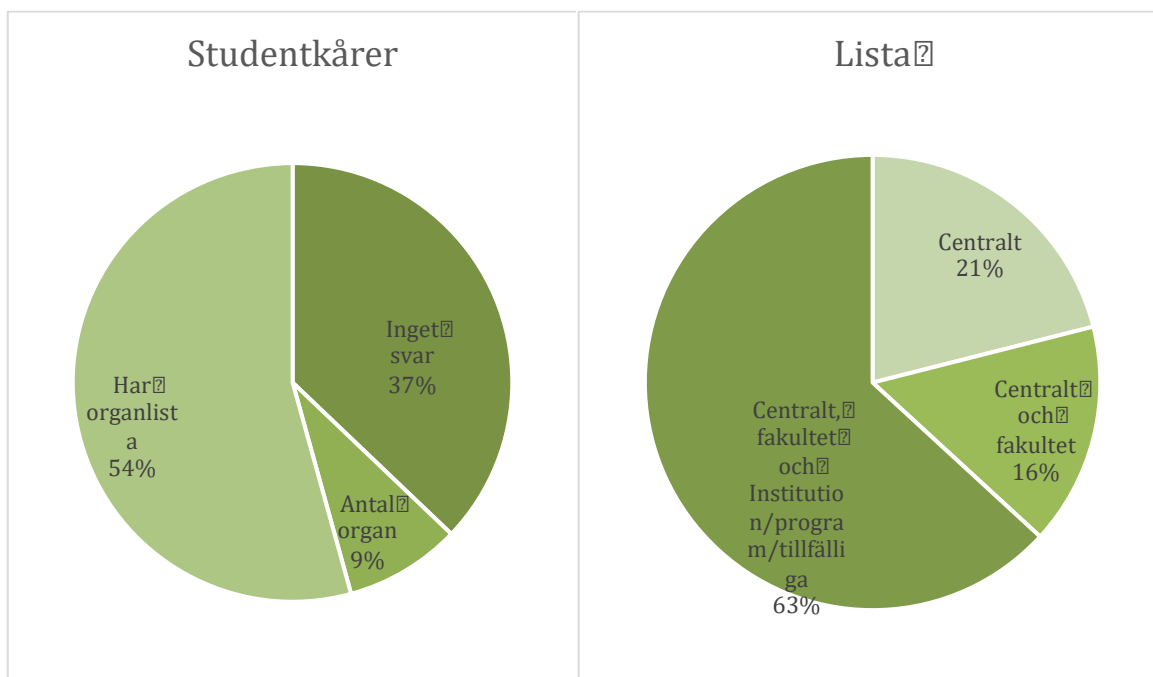

Diagram 3 redovisar studentkårernas svar. Diagram 4 till höger redovisar omfattning av de organlistor som finns, se bilaga 5.

I kartläggningen påpekade både universiteten och studentkårerna svårigheterna med att skapa en komplett organlista. Som orsaker angavs bland annat temporära organ men även att fakultet/institutioner/program har mandat att skapa organ utan att registrera dessa samt att det kan finnas en ovilja att kommunicera och/eller registrera organ.

Därtill skickade flera universitet lokala styrdokument gällande arbetet kring studentinflytande där det i vissa fall framgår att lärosätet ansvarar för en komplett organlista. Trots detta svarade vissa av dessa universitet att det inte går att tillhandahålla en sådan lista. Exempelvis hänvisade ett universitet till studentkårerna, trots att det i lärosätets lokala styrdokument stod att universitetet ansvarade för att tillhandahålla en uppdaterad förteckning av samtliga organ. Via kontakt med den studentkåren fick jag tillgång till organlistan. Jag uppfattar däremot listan som inkomplett eftersom studentkåren var osäker på om organ på institutionsnivå var tillgänglig.

Diagram 1 visar att 50 procent av universiteten kan ge någon form av en organlista och diagram 3 visar att av studentkårerna har 54 procent en form av organlista. Däremot har studentkårerna oftare listor som täcker större delar av organisationen och är mer detaljerade (se bilaga 4 och 5).

Flera studentkårer påpekar att för information på institution- och programnivå behöver man kontakta studentföreningarnas *underföreningar*¹⁷ då de ansvarar för de nivåerna. Här kan man problematisera huruvida de studenter som väljs till studentrepresentanter av underföreningar är studentrepresentanter enligt lagens

¹⁷ Exempelvis linjeföreningar, sektioner och utbildningsföreningar som inte behöver vara en del av studentkåren. Relevanta underföreningar för denna uppsats är de som genomför utbildningsbevakning.

mening eftersom de inte är valda av studentkåren. Jag återkommer till denna problematik eftersom det framkom under tre intervjuer.

Av kartläggningen kunde jag dra slutsatsen att det finns bristfällig information om antalet och omfattningen av studentrepresentanter på de 16 tillfrågade universiteten. Ingen av universiteten eller studentkårerna kunde tillhandahålla en komplett organlista, trots att det i vissa fall ska finnas enligt lokala styrdokument. Cirka hälften av universiteten hänvisar till studentkårerna för information eller förtydliganden.

Intervjuernas resultat och användningsområdena av organlistan

Frågan om organlistor aktualiserades även i intervjuerna. För att studentkårer ska kunna välja in en studentrepresentant är det en förutsättning att veta vilka platser som är tillgängliga och vad uppdraget innebär. Att aktivt inkludera studenter och studentkårer för ett bättre kvalitetssäkringssystem och att det är en gemensam angelägenhet kan åberopas som anledningar vilket framgår av lagstiftning och propositionsarbete. Även om lagstiftning inte styr på detaljnivå kan man argumentera för att en organlista behöver finnas för att efterleva lagstiftningen. I UKÄ:s (2020) vägledningsdokument gällande kvalitetssäkring efterfrågas organlistor.

Fanny menar att hen tror att det finns en lista men att det ofta upptäcks nya organ. Fanny påpekar exempelvis att det gällande tillsättandet av studentrepresentanter i tillfälliga organ hanteras på ett annat sätt av universitetet jämfört med andra organ. Både Alva och Fannys högskolor har lokala regler som förtydligar att deras högskolor ansvarar för att tillhandahålla en organlista men trots efterfrågningar från studentkårerna finns ingen lista. Även Alva tar upp svårigheterna i att tillhandahållas komplett information om samtliga organ och det kräver resurser från studentkåren.

Däremot har Charlie och Bea en organlista. Bea påpekar dock att det är svårt att veta vad man gör i organen av bara namnet och att informationen på intranätet är riktad till kollegiet vilket gör det svårt för studenter att förstå. Eriks lärosäte har också en organlista men det framgår i intervjun att listan saknar samtliga programråd eftersom detta inte är något som studentkåren väljer in vid detta lärosäte. Denise upplever liknande problem som Erik. Studentkåren hade skapat en organlista över de organ de kände till men listan var inkomplett eftersom namnen på organen ändrades, kontaktpersoner saknades och det fanns ingen information om vilka frågor som hanterades i vilket organ. Denise uppgav att det tog mycket tid under hennes år i studentkåren att se över och skapa en struktur för en organlista då det inte var något högskolan tillhandahöll.

Det upplevs som ”mödosamt, administrativt, krångligt och jobbigt” att gå den formella vägen

Intervjuerna stödjer kartläggningens slutsats om att en organlista är svår att upprätta och hålla uppdaterad. Därtill menar de intervjuade att enbart en förteckning över namn på organ inte räcker. För att studentkåren ska kunna utöva sitt kärnuppdrag om att stötta studentrepresentanter måste studentkåren ha en uppfattning om vad uppdraget i ett organ innebär samt vem som ska meddelas om att en ny studentrepresentant ska introduceras till uppdraget. Flera respondenter lyfter att de

inte vill välja studentrepresentanter till organ utan information om vad organet arbetar med. Lika så ges flera exempel om att behovet av att sitta i flera organ för att förstå helheten kring en specifik fråga, då det ofta rör mer än ett organ.

Vissa universitet har information om organen på sin medarbetarportal men den informationen är riktad till personal och därmed svår att förstå för studenter. Jag upplever att respondenterna känner ett ansvar över studenten de väljer in till ett organ; över hur de blir bemötta, att de får information och handlingar i tid och att studenten kan genomföra arbetet som studentrepresentant.

Respondenter beskriver upplevda påtryckningar från högskolor om studentkårernas ansvar för att fylla de platser som finns avseende studentrepresentation. Detta framkom även i kartläggningen. Exempelvis berättar Erik att studentkårens styrelse ofta själva får fylla platserna om ingen utomstående kontaktar kåren om intresse. I kartläggningen var det flera studentkårer som inte kunde ge svar, alternativt gav knapphändiga svar och hänvisade till hög arbetsbelastning. Även i intervjuerna påpekade flera den höga arbetsbelastningen. När arbetsbelastningen upplevs vara hög kan det vara problematiskt att uppleva påtryckningar att medverka i fler organ.

Erik lyfter att det är en specifik fakultet där det är svårt att tillsätta platser på såväl program, institution och fakultet. Erik upplever att studentkåren blir motarbetad av fakulteten och att stötningen från högskolans ledning är bristande. Det är svårt att tillsätta platser för att studentrepresentanter har blivit illa bemötta av fakulteten.

Tillsättandet av studentrepresentanter i organ är administrativt- och tidskrävande för studentkårerna och högskolorna. I intervjun med Alva hänvisar hen till detta som faktorer till att personal inte genomför processen för tillsättandet av studentrepresentanter enligt de lokala reglerna vid hens högskola. Hen tror att den formella processen ses som *“mödosam[t], administrativ[t], krånglig[t], jobbig[t], [...] folk förstår inte riktigt poängen med det där systemet alltid”*.

Studentkåren kunde få information om ett organ som existerat i flera år med en student som representerade utan att vara vald av studentkåren. Lika så tog respondenterna upp en liknande problematik när studenter innehar platser de inte är formellt valda till gällande exempelvis arvodering, enligt mina erfarenheter från studentkår var det enbart de studentrepresentanter som blivit valda av studentkåren som kunde få arvodering utbetalt. Av min erfarenhet kunde det skapa konflikt om studentkåren valde in en formell studentrepresentant i ett organ där det fanns en icke-formell representant sedan tidigare.

Uppsatsens kartläggningen visade på bristen av dokumenterade organ på programnivå vilket även påvisats av UKÄ (2017:4). Även respondenterna lyfte fram detta. I kartläggningen informerade flera studentkårer om att underföreningar ansvarade för organ på program- och institutionsnivå. Som problematiserats tidigare kan det ifrågasättas om studentrepresentanter som väljs av en underförening är en studentrepresentant i lagens mening. Det finns ofta ett samarbetsavtal mellan studentkåren och underföreningar (se mer i avsnitt 2.1.4.) men underföreningen är inte en del av studentkåren så som exempelvis ett utskott är. På Eriks högskola finns lokala regler som särskiljer mellan nivåer på högskolan. Av dessa framgår att studentrepresentanter i programråd inte behöver väljas av

studentkåren då de lokala reglerna menar att detta är undantaget den lagstadgade studentrepresentationen. I de lokala reglerna likställs programråd med kursvärderingar.

Jag frågade Erik vad hen trodde hade hänt som studentkåren skulle kräva att samtliga studentrepresentanter, inklusive de i programråd, måste väljas av studentkåren. Erik skulle inte vilja ta upp detta. Han trodde att det skulle kräva stora resurser från studentkåren vilket inte är möjligt på grund av en hög arbetsbelastning och bristande intern organisation i studentkåren. Erik upplever att det tidigare funnits personer vid högskolan som stöttat studentkåren men som inte finns kvar längre.

Arbetet fortsätter oavsett omständigheter

Just arbetsbelastningen hos studentkårsrepresentanter är återkommande i alla intervjuer. Högskolelagens 4 kap. § 9 ger studentkårernas huvudsakliga syfte "*att bevaka och medverka i utvecklingen och förutsättningarna för studier vid högskolan*". Bakgrundsavsnittet om studentkårer (avsnitt 2.1.4) nämner kårobligatoriets avskaffande, efter denna har empiriska rapporter från UKÄ vittnat om att studentkårerna har svårare ekonomiska förutsättningar än innan. Studentkårerna upplevs balansera utbildningsfrågor (lagstadgad kärnverksamhet) och studiesociala frågor (frivillig verksamhet). Bea vittnar om hur ekonomiska svårigheter och bristande engagemang har lett till omstruktureringar i studentkårsstyrelsen med bland annat ett försök att ändra heltidspositioner till deltidpositioner. Flera respondenter menar att ofta har både styrelseledamöter och studentrepresentationsposter fyllts av vänner och bekanta. Möjligtvis kan detta bidra till att studentkårer upplevs vara en sluten cirkel. Samtidigt menar respondenterna att detta är studentkårernas sätt att försöka hitta sätt att genomföra arbetet. Detta kan vara en kontext som är viktig att beakta gällande exempelvis Holmqvists (2022) kritik mot studentkårs elitism.

Likväl som det kan vara svårt att fylla platserna i organ avseende studentrepresentation kan det vara svårt för studentkårerna att fylla platserna i sin styrelse. Det är viktigt att framhålla att om ledamöter saknas innebär det inte att studentkårernas arbetsuppgifter försvinner. Trots att respondenterna lyfter fram en hög arbetsbelastning framhåller respondenterna att arbetet är givande och flera har varit valda i studentkåren i mer än en mandatperiod.

Studentrepresentation är... ett ansvar

Att vara studentrepresentant har jag tidigare i uppsatsen definierat som att personen som blir vald att representera studenter i ett organ vid sin högskola. Men vad innebär studentrepresentation i praktiken? Alva menade att studentrepresentation är "*rätt till inflytande i den mer formella delen*". Hen särskiljer mellan studentinflytande som kan ske på många sätt och formell studentrepresentation när man blir vald av sin studentkår.

De andra respondenterna menar att studentrepresentation inte enbart uppfylls av att studentkåren väljer in en studentrepresentant till ett organ. Exempelvis bör en högskola också undersöka vad studenter tycker och ge dem en chans att uttrycka sina åsikter utanför formella organ. Respondenterna påpekar att det finns många olika sätt för studenterna att uttrycka åsikter, exempelvis kursvärderingar. Detta

visar svårigheten i att särskilja studentinflytande och studentrepresentation. Jag frågade Alva hur hen särskiljer studentinflytande och studentrepresentation. Hen menar att studentinflytande är ett sätt för individuella studenten att utöva inflytande över sin utbildning, exempelvis genom kursvärderingar eller muntlig värdering i klassrummet. Studentrepresentation innebär att tala för och representera en grupp och därmed ett större ansvar, menar Alva.

Vad är det för ansvar respondenterna menar att studentrepresentanten har? Enligt 8 § av SF ska studentrepresentanter representera studenter oavsett om de är medlemmar i en studentkår eller inte. 2 kap. § 7 HL ger studenterna rätten att "*vara representerade när beslut fattas eller beredning sker som har betydelse för utbildningen eller studenternas situation*". Utifrån studentrepresentantens roll är det vad som kan styrkas i lagstiftning. Å ena sidan kan det vara positivt för det ger ett handlingsutrymme för studentkårerna och det skiljer sig därför mycket mellan studentkårer och högskolor. Å andra sidan upplevs rollen som oklar. Respondenterna lyfter att studentrepresentanter inte bara ska representera sig själva utan ska representera sin grupp. Därmed har studentrepresentanter ett ansvar att lära sig högskolans lokala regler och att förstå fler utbildningar än sina egna. Exempelvis måste en studentrepresentant som blir vald av Fannys studentkår skriva under ett avtal innan hen får delta i ett organ. Av avtalet framgår exempelvis att de ska delta på möten och utbildningar och tidsrapportera tillbaka till kåren för arvodering¹⁸. Flera andra respondenter tar upp att det finns en önskan att ha ett avtal men de menar att det inte finns utrymme i organisationen att genomföra.

Det är tydligt i lagstiftningen att studentrepresentanten ska representera sina studiekamrater, däremot upplever jag en tvetydighet i hur detta efterlevs. Flera respondenter menar att i vissa organ, ofta högre nivåer (institution och fakultet) finns ett behov av att vara påläst och ha en god förståelse för högskolans verksamhet. Detta upplevs förväntas/krävas av studentrepresentanten. Dessa platser fylls därför ofta av studentkårsstyrelsen. Lika så lyfter respondenter att man behöver vara påläst gällande studentkårens åsikter för att det är dessa som ska föras fram i organet. Här upplever jag en tvetydighet. Å ena sidan finner jag det rimligt att man ska framföra studentkårens åsikter som styrelseledamot eftersom studentkåren väljer studentrepresentanter till organen. Å andra sidan måste man inte vara medlem i sin kår för att vara studentrepresentant och då är frågan om man måste framföra åsikter för en organisation man inte tillhör. Detta är en effekt av kårobligatoriets avskaffande eftersom studenter innan år 2010 behövde vara medlem i studentkåren. Det är en problematik som kan skapa en otydlighet i studentkårens arbete men även skapar en otydlighet för studentrepresentanten.

Upplevelsen att vara studentrepresentant och studentkårsrepresentant

De sex respondenterna har alla suttit i en mängd olika organ vid sin högskola och vi diskuterade deras upplevelse av att vara studentrepresentant. De upplever att det skiljer sig mellan att vara del av studentkårens styrelse *och* studentrepresentant

¹⁸ Det är inte obligatoriskt med arvodering för högskolor i Sverige. I fem av sex intervjuer diskuterade vi arvodering. I fyra av fallen framkom att studentrepresentanter var arvoderade. Det finns ingen nationell statistik över arvodering och jag kan därmed inte bedöma om detta är representativt.

(studentkårsrepresentant) och att vara *enbart* studentrepresentant. I flera fall har respondenterna blivit invalda i studentkårens styrelse efter att först ha varit studentrepresentant.

Som tidigare nämnts fyller studentkårsrepresentanter ofta platser på central och övergripande fakultetsnivå (se organisationskarta i avsnitt 2.1.3.) Detta eftersom man som studentkår då kan inhämta övergripande information från fakulteten även om man inte har tillsatta studentrepresentanter i samtliga organ. På högskolor med flera studentkårer kan det finnas fler resurser, det vill säga fler studentrepresentanter, som kan fylla platser längre ner i organisationen.

I de organ som är högt upp sitter alltså ofta studentkårsrepresentanter. För att studentkårer ska kunna bevaka, granska och utveckla utbildning vid högskolor måste de sitta i vissa organ, dessa organ har därför i princip en säkrad studentrepresentant. Därav är högskolans personal i dessa organ vana vid att ha en studentrepresentant i rummet. Alva påpekar att i dessa organ är högskolans personal mer inbjudande och vana vid att alltid ha studentrepresentanter närvarande i rummet. Respondenterna ger olika exempel på hur det upplevs vara lättare som studentkårsrepresentant än som studentrepresentant. Alva påpekar att det ger en viss tyngd att även representera studentkåren för att det finns en förväntan om att studentkårens styrelse är mer insatta. De respondenter som varit studentrepresentanter innan de blev studentkårsrepresentanter beskriver att bemötandet framför allt skiljer sig inom de lägre nivåerna i sina organisationer. Detta överensstämmer med rapporter från UKÄ (2017:4). Flera respondenter beskriver att det finns vissa organ vid sina högskolor som byter studentrepresentant oftare än andra. Denise beskriver det som att *"ingen lyssnar på dem och tar dem seriöst"*.

Under intervjuerna är högskolans ledning ett återkommande ämne och vilken påverkan det kan ha. Denise har nyligen fått en ny rektor tillsatt vilket har haft en positiv förändring avseende synen på studenten och representation, något hen benämner som en kulturförändring. Rektorn efterfrågar studentperspektivet och Denise menar att hen *"har tvingar universitetet att tänka student på ett helt annat sätt än de har innan"*. Denise upplever studentkårens relation med både rektor och rektorns ledningsgrupp som positiv.

På frågan om vad studentrepresentation är skiljer sig Denises svar jämfört med övriga respondenter:

"Det är ju att vi finns med överallt, att vi pratas om, att vi tänks på. Det är ett perspektiv, en kultur. Det är liksom så mycket större än att vi tillsätter en person på ett råd men det är ju på något vis det det är i grunden på pappret... att det är så mycket; ett tankesätt, en kultur, hur man angriper ett problem eller en situation. De vill inte ha svar, de vill inte ha rätt eller fel, svart eller vitt. Vad vill ni, vad vill studenterna, det handlar mer om att dem vill lyssna än att vi vill prata"

Denise beskriver att både högskolans ledning och särskilt rektorn *"backar"* studentkåren och att det finns en tilltro till att studentkåren kan lyfta problem till rektorn och att det kommer att tas på allvar. Denna relation mellan studentkår och rektor menar Denise har tillkommit med den nya rektorn.

En helt annan bild av relationen mellan studentkåren och rektorn beskriver Bea. Beas rektor beskrivs som väldigt negativ till studentkåren, studentinflytande och

studentrepresentation. Bea är vice ordförande i sin organisation och har därför inte lika mycket kontakt som sin ordförande med högskolans ledning, men Bea upplever att högskolan ofta försöker lägga över ansvar på studentkåren som den nödvändigtvis inte bör ha. Exempelvis ville högskolan att studentkåren skulle kartlägga studenternas pendlingsvanor. Bea upplever även att studentkåren har svårt att få prata med rektorn som ofta delegerar vidare arbetsuppgifter till personer utan beslutsrätt. Överlag beskrivs relationen med högskolan som väldigt ansträngd.

Jag upplever att Denise och Bea är på varsin sida av ett spektrum och däremellan finner jag de andra intervjuade studentkårerna. Resterande fyra respondenter upplever att de har en god relation med ledningen och att det bedrivs ett positivt arbete i de högre organen vid sina högskolor. Alva upplever att för det mesta blir hen lyssnad på men ibland upplever hen en känsla av att högskolans personal undrar *“vad har du att bidra med”* eller att de lyssnade och säger *“ja, det är väldigt viktigt. Bra, då går vi vidare.”*. Det beskrivs som att det sopas under mattan och att bemötandet kan vara dömande snarare än välkomnande. Detta mötte Alva ännu mer som vanlig studentrepresentant innan hen satt i studentkårsstyrelsen. Charlie menar att man som studentrepresentant inte är van vid sammanhanget och språket gällande mötena i organen och att det tar ett tag att komma in i det. Flera respondenter menar att det skiljer sig på nivåer i högskolans organisation men att olika ämnen (till exempel fakultetsbaserat) kan också särskilja sig. Flera respondenter upplever fakulteter inom tekniska och ekonomiska ämnen som mer problematiska att samarbeta med.

Även Charlie har en relativt nyligen tillsatt rektor där en ny relation behöver byggas upp men hen tycker att relationen är ganska bra. Vid Eriks högskola har studentkårens styrelsepresidium regelbundet lunch med rektorn för att ge utrymme för en mer informell diskussion och hen påpekar att det har varit viktigt för att kunna utveckla relationen mellan studentkåren och ledningen.

Vid intervjuerna lyfter samtliga vikten av att ha en bra relation med högskolans ledning. Hur rektor och ledning ser på studentkåren och studentrepresentation kan antas påverka hur resterande organisation hanterar frågan. Exempelvis menar Bea att hens rektors aviga inställning syns även i övriga organisationen. Lika så menar Denise att trots att den nya ledningen försöker förändra synsättet så är det svårare längre ner i organisationen. Som exempel beskriver Denise lärarna som *”mellanhanden är mer konservativa och lever i sin egen bubbla”* men att det finns ett lösningsorienterat verksamhetsstöd inom högskolan som försöker hitta sätt att arbeta runt detta. Jag tolkar Denise uttryck om konservativ personal som personal som inte vill lyssna på studenternas åsikter och inte ser det som ett viktigt arbetsområde.

Flera respondenter lyfter att det inom studentkåren diskuteras om man ska välja in en studentrepresentant eller hålla platsen tom i de fall det är osäkert vad organet gör och därmed vilken nytta studentrepresentanten gör. Lika så i de fall studentkåren upplever att studentrepresentanten inte förstår uppdraget. Samtidigt har det påpekats att studentkåren upplever påtryckningar om att fylla platserna. Denise lyfter att det är viktigt att studentrepresentation inte enbart innebär att en student ska sitta på en stol utan att det också måste finnas en vilja från högskolan att lyssna på studenterna och dess representanter.

En förklaring till varför högskolor månar om att fylla platserna kan vara på grund av kritik från UKÄ. UKÄ:s stickprov i kvalitetsgranskningar har påvisat att när beslut fattas utan studentrepresentant kan beslutet kritiseras för att inte efterleva lagstiftning.

Kvalitetssäkring och ett ansvarstagande för studentrepresentation

Vid intervjuerna gör samtliga respondenter en koppling till kvalitetssäkring av högre utbildning när de får frågor om studentrepresentation. Enligt 1 kap. §§ 4-4a HL är kvalitetssäkring en gemensam angelägenhet och därav bör studenter ha en aktiv roll i kvalitetssäkring vid högskolan. Bea menar att man behöver studenternas inflytande och högskolorna behöver ta ansvar för detta. Detta instämmer alla respondenter med. UKÄ:s nationella kvalitetssäkringssystem har avslutat sin första cykel när denna uppsats författas och alla högskolor i uppsatsen har varit delaktiga (UKÄ, 2023b). Denises högskola blev vid sin utvärdering inte godkänd bland annat på grund av studentinflytande och studentrepresentation. Hen berättar att högskolan var rädda för UKÄ efter detta och tillägger *“Men jag tycker det är lite roligt för då är de rädda för mig, för UKÄ är studentinflytande, jag är studentinflytande”*. Denise upplever att studentrepresentation och studentinflytande har blivit *“trendigt”* med den nya rektorn vilket varit väldigt positivt. Dock undrar hen om det kommer att hålla i sig.

Lika så upplevde Alva efterdyningarna efter UKÄ:s granskning av hens högskola. Efter granskningen behövde lokala regler gällande studentinflytande och studentrepresentation revideras. Det var ett arbete som tog över ett år. När denna typ av processer blir utdragna alternativt är planerade att ta en lång tid, kan arbetet försvåras av att studentkårsrepresentanter byts ut.

Flera respondenter hänvisar till att granskningarna från UKÄ är det som haft effekt för att få högskolorna att revidera lokala regler. Implementeringen av lokala regler är däremot en aspekt som inte täcks in av UKÄ:s granskningar. UKÄ:s granskning innehåller stickprov men det är i grunden en tillitsbaserad granskning. Att implementeringen inte efterlevt märks i intervjuerna när jag ställde frågor om implementering av lag, lokala regler och policy. Om inte implementeringen fungerar är revideringen (av policydokument) inte användbar, menar Alva.

Charlie lyfter att studentkåren måste kunna lagstiftning och lokala regler för att veta vad studentkåren kan kräva av högskolan i efterlevnad av lagstiftning och lokala regler. Charlie tycker att det är studentkårens och studentrepresentanternas ansvar att kunna detta, *”men det är också skönt om [högskolan] känner att de har ett ansvar också”*. Respondenter beskriver problematiken i att få ut information om lokala regler i stora organisationer. Alva beskriver det som *“Hur lång tid tar det för hjärnan att märka av att fingrarna har domnat?”*. Alva förtydligar att kvalitetssystemet måste genomsyra hela organisationen för *”om de inte kan eller de inte vet vad det innebär, eller om de inte kan utföra det, ja men då spelar det ingen roll vad vi sitter [och säger] där uppe”*. Där uppe hänvisar till beslut som fattas i de centrala organen.

Respondenterna lyfter även att studentrepresentanter kan behöva ta ett större ansvar i vissa anseenden. Charlie tar exempelvis upp att det finns studentrepresentanter som kan visa ett större engagemang och vara med delaktiga.

I organen kan det finnas en förväntning om att studentrepresentanten ska ta plats och uttrycka åsikter. Samtidigt påpekar Fanny att det inte alltid är så att en studentrepresentant har en avvikande åsikt och därmed inget att uttrycka under ett möte och att detta inte bör tolkas som ett dåligt engagemang.

Respondenterna lyfter generellt problemet med att få alla studenter delaktiga i kvalitetsarbetet. Flera respondenter lyfter exempelvis kursvärderingar som vanligtvis görs i slutet av en kurs och ska genomföras enligt högskoleförordningen. Lika så ska resultatet återkopplas till studenterna. Kursvärderingar lyfts fram som exempel på hur studenter får inflytande över sin utbildning.

I diskussion om detta med en fakultet menade Alva att fakulteten hade ett stort behov av ett högt deltagande på kursvärderingarna för att kunna använda materialet i kvalitetsarbetet då fakultetsrepresentanten hade påpekat att för låg svarsfrekvens gör kursvärderingarna oanvändbara. Låg svarsfrekvens vid kursvärderingar är ett problem på alla lärosäten i Sverige. Charlie beskriver att det tolkas som att studenterna inte har ett intresse för sin utbildning vilket hen till viss del kan förstå.

Kursvärderingarna och studentrepresentation skiljer sig åt på det vis att högskolorna ofta lyfter fram kursvärdering i kursintroduktioner samt genomför olika informationskampanjer för att öka svarsfrekvensen. Jag upplever att den gemene studenten vet vad en kursvärdering är men kanske inte syftet eller varför de är viktiga. Däremot är studentrepresentation inte något som högskolorna informerar om på samma sätt. Bilden delas av respondenterna. Samtliga respondenter fick frågan om vad studentkåren gjorde för att sprida information om studentrepresentation. Som exempel gavs att studentkårerna genomför informationskampanjer, klassrumsbesök, samarbetar med underföreningar och genomför utbildningar för studentrepresentanter. Dessa kan också ses som en del av det lagstadgade *stödet till studentrepresentanter*.

När respondenterna får frågan om vad deras högskolor gör för att sprida information om studentrepresentation svarar exempelvis Bea angående hur hens högskola hanterar ansvaret med "*Åh men katastrof. Oj, hjälp, inte alls*". Övriga respondenter beskriver inte situationen som katastrof men har heller inga goda exempel. Exempelvis är det enligt Charlies erfarenhet ingenting som högskolan gör. Inte heller Denise har några exempel. Fanny lyfter att åtminstone på programnivå är det vanligt att kurs- och programansvariga delar information om programrepresentanter. Detta ser Fanny som positivt men framhåller också att det kan skilja sig mellan högskolans institutioner.

Sammanfattning

Denna resultatdel har diskuterat hur studentkårerna upplever representationsarbetet vid sina lärosäten. Avsnittet har diskuterat vad studentrepresentation är och vilket arbete som upplevs genomföras på högskolorna för att bedriva studentrepresentation.

Att vara studentrepresentant är ett vedertaget begrepp men det är däremot inte tydligt vad det innebär i praktiken att vara studentrepresentation och vad studentrepresentation är. Tidigare forskning belyser otydligheten och denna förstärks av intervjuerna. Kartläggningen och intervjuerna påvisar att det finns olika

uppfattningar om vad studentrepresentation är från både högskolor och studentkårer.

Bilden från UKÄ:s empiriska rapporter som belyser problematiken om studentrepresentation har delats av de sex representanter från studentkårer som har intervjuats. De intervjuade har både positiva och negativa upplevelser om hur arbetet med studentrepresentation bedrivs vid sina högskolor. De intervjuade beskriver en institutionell kultur vid högskolorna som försvårar arbetet, exempelvis högskolans personal som inte följer de formella stegen via studentkåren eller en avsaknad av rutin som sprider information.

Lika så lyfts obalansen fram mellan studentkårerna och högskolorna gällande ekonomi och resurser, inte minst gällande tillsättandet av studentrepresentanter vid de organ som finns. Samtidigt lyfter respondenterna sitt intresse för kvalitetssäkring av högre utbildning och studentrepresentationens roll i detta. Arbetet med studentrepresentation upplevs som givande samtidigt som högskolorna lägger ett stort ansvar på studentkårerna. Ansvar för studentrepresentation är i lagens mening ett delat ansvar och en gemensam angelägenhet men samtliga respondenter beskriver otydligheter i ansvarsfrågan.

Tidigare forskning har belyst att studentrepresentanter känner sig kritiserade och har påpekat maktobalansen mellan parterna i organen. Detta är en bild som förstärks av intervjuerna. Det har lyfts fram att högskolans ledning kan ha en viktig funktion i att påverka synen på studentrepresentation men även att bemötandet kan variera inom organisationens olika nivåer.

Analys

Representationsteori fokuserar ofta på politisk representation, det vill säga att en grupp personer väljer ombud med politisk makt. I denna uppsats argumenteras för att studentrepresentation är en sorts politisk representation. Mitt argument stärks av den politiska påverkan som utövas mot högskolorna och som diskuterats i uppsatsens inledning. Därtill menar Pitkin (1967) att representation kan ha olika innebörd och att det är situationen som påverkar innebörden. Detta påverkar även högskolorna och dess organ. Ett organ inom högskolan kan bestå av flera personer som innehar en representerande roll, till exempel en lärarrepresentant eller en näringslivsrepresentant. Däremot upplever jag att det är studentrepresentantens legitimitet som oftare ifrågasätts vilket även styrks av tidigare forskning och empiriska rapporter från UKÄ. Pitkin (1967) och Pettit (2012) menar att det är de andra personerna i rummet, eller i detta fall organet, som kan påverka om en roll anses vara *korrekt* representation och legitim. En studentrepresentant väljs i enlighet med lagstiftning av studentkåren vilket utifrån ett juridiskt perspektiv betyder att en studentrepresentant bör upplevas som en legitim representant. Personerna i organet kan som regel inte påverka vem som väljs in i organet, oavsett om det är en lärarrepresentant eller en studentrepresentant. Däremot kan de alltså i enlighet med Pitkins och Petits argument påverka synen på studentrepresentantens legitimitet. Respondenterna beskriver att studentrepresentanter inte alltid känner sig

välkomna i rummet med exempel om låsta dörrar i korridorer till där mötet hålls, att man inte får handlingar i tid eller Beas exempel om att studentkåren inte får vara med på möte med rektor. Detta kan tolkas som att studentrepresentanternas legitimitet ifrågasätts.

I intervjuerna diskuterade respondenterna att de menar att man behöver vara väl förberedd inför sammanträden i ett organ för att kunna utföra uppdraget som studentrepresentant på bästa sätt. Ett sådant sätt är att få handlingar inför sammanträdet och en annan aspekt är hur en studentrepresentant bör agera för att vara representativ för studenterna och för att *anses* vara representativ från de andra i rummet. I avsnitt 2.1.7 redovisade jag ett av resultatet från UKÄ:s rapport (2017:4) vilket var svaren från Sveriges högskolor om vad som gjorde en studentkår representativ. Exempelvis lyftes studentkåren bör ha en proportionell uppfattning och att agera representativt. Respondenterna i mina intervjuer beskriver att individuella studentrepresentanter kan uppleva att samma krav läggs på individuella studentrepresentanters agerande som på studentkåren i sin helhet avseende att agera representativt. Exempelvis kan individuella studentrepresentanter uppleva att om man ska föra talan för sina programkamrater i ett organ på programnivå, förväntas att studentrepresentanten har inhämtat information från programkamrater för att åsikten som förs fram ska anses vara legitim i organet. Respondenter ger exempel på att ha blivit direkt ifrågasatta om på vilket sätt de kan anse sig tala för studenter som grupp.

Att föra fram åsikter kan enligt Pettit (2012) göras i roller som tar olika former. Ett sätt är som en *proxy*, att typifiera och symbolisera de man representerar. I UKÄ (2017:4) rapporten framkom att högskolorna vill att studentkåren ska representera studenterna proportionerligt, bland annat efter studieinriktning men även kön och etnicitet. Det kan därmed tolkas som att högskolorna önskar att studentkåren representerar genom att vara en proxy för studenterna. Däremot framhåller respondenterna i mina intervjuer vad Pettit (2012) kallar en *responsive* roll där man agerar så som den man representerar hade velat att man agerar. Respondenterna uttrycker en önskan om att uppfattas som att man som studentrepresentant agerar så som studenterna önskar.

Olika beredande och beslutande organ vid en högskola kan diskutera många olika ämnen och respondenterna belyser att det krävs en förförståelse för att förstå sammanhangen i högre organ. Det finns en oklarhet i hur en studentrepresentant kan införskaffa den informationen och förståelsen. Kartläggningen visade att de 16 universiteten saknade information på sina hemsidor som beskrev studentrepresentation. I intervjuerna beskrev respondenterna att deras högskolor inte hade någon information som beskrev organen som var riktad till studenter. Det kan därför upplevas som svårt för en ny studentrepresentant att kunna agera representativt när det inte finns tillgänglig information om vad den ska inhämta information om. Respondenterna upplevde även att det anses behöva hitta eller ta fram den informationen och inte högskolorna. Att öka tillgängligheten till organen för att skapa bättre förutsättningar för rollen som studentrepresentant kan anses vara en gemensam angelägenhet och inte enbart upp till studentkåren.

Ett sätt för studentkårer att minska informationsgapet men även skapa en gemensam samsyn är genom policydokument som samlar åsikter och frågor som

studentkåren, och därmed dess studentrepresentanter ska arbeta för. Det är vanligt att studentkårerna kallar det för ett *Åsiktsdokument*. Ett åsiktsdokument kan ha åsikter om både studiesociala- och utbildningsfrågor, till exempel att man vill arbeta mot sänkta hyror på studentlägenheter eller att all undervisande personal ska ha uppdaterad högskolepedagogisk kompetens. Det är ofta det högsta beslutande organet (medlemsmöte alternativt fullmäktigemöte) som fattar beslut om dokumenten.

Detta för oss tillbaka till frågan om en studentrepresentant måste representera sin studentkårs åsikter vilket diskuterades i avsnitt 5 mot bakgrund av att det efter kårobligatoriets avskaffande inte är ett krav att vara medlem i studentkåren som studentrepresentant. Studentkårens policydokument godkänns av det högst beslutande organet i studentkåren, däremot ska en studentrepresentant representera alla studenter, även icke-medlemmar. Jag uppfattar att respondenterna menar att studentrepresentanter valda av studentkåren ska representera studentkårens åsikter även om det argumentet inte styrks av lagstiftning. Samtidigt kan man tänka att det inte är ett motsatsförhållande, det vill säga att en studentrepresentant kan representera såväl studentkåren som studenterna. Det är däremot en frågeställning som ytterligare belyser tvetydigheten gällande en studentrepresentants möjlighet att agera representativt, vad det innebär i praktiken och varför det kan vara svårt för samtliga parter involverade att navigera i frågan.

Lizzio och Wilson (2009) diskuterar vilken roll man upplevs ha, alternativt vilken roll man tilldelas. De argumenterar för att genom att undersöka vilka problem som anses relevanta att konsultera studenter om kan ge en inblick om på vilken nivå som högskolan *vill* att studenter medverkar. Genom att ställa metafrågor så som; *vem blir tillfrågad? Om vad? Hur, på vilket sätt?* Kan man belysa och bättre förstå studentrepresentation och representation i stort vid högre utbildning. Jag återkommer till dessa frågor i analysens nästa del.

Ovan har representationsteori använts i ett försök att förstå studentrepresentation. Representationsteori kan användas för att belysa svårigheterna i representationsrollen och hur olika syn på den som representerar och dennes roll kan påverka rollen.

5.1.1 Teoretiska ramverket

I teoriavsnitt 3.1.1 skapades ett teoretiskt ramverk som jag nu ska applicera på datan genererad från respondenterna. De fyra kategorierna kan ses som en steg på hur vi når en högre grad av representation med varje steg. Genom att nyttja min empiriska data använder jag det teoretiska ramverket som fyra idealtyper där respondenternas upplevelse kan bidra till en bättre förståelse för vilken syn högre utbildning har på studentrepresentation i Sverige.

Politiska realisten

Idealtypen längst ner på stegen är den politiska realisten. Utifrån detta perspektiv ska studenter ska vara representerade då de är interna intressenter och politiskt viktiga. Däremot anses värdet av studenten vara akten av att medverka snarare än

studentens värde i organet. I Sverige medverkar studenter eftersom lagstiftning har krävt det sedan 1960-talet. Skoglund (2001, se avsnitt 1) ger ett perspektiv på hur synen var till en början i Sverige när lagförändringen genomfördes. Skoglunds erfarenhet kan anses höra till historien däremot ger respondenter aktuella exempel om att inte alltid känna sig välkomna och att studenternas roll kan upplevas som symbolisk. Ett mer problematiskt förhållningssätt beskriver Bea där studentkåren upplever sig motarbetad av högskolan. Exempelvis motsätter sig rektorn en studentombudsman som kan driva studenters ärenden gentemot högskolan då rollen idag endast är informativ. Som tidigare nämnts nekade studentkåren möten med rektorn. Studentkåren upplever att studentrepresentation behandlas som enbart en fråga för studentkåren och inte en gemensam angelägenhet. Andra exempel som lyfts är att studentrepresentanter inte känner sig hörda, att man inte vågar ta ställning eller att ens representativet ifrågasätts om man gör det. Detta är exempel som kan förstås utifrån idealtypen politiskt realistisk där studentens medverkan innebär att fylla en stol.

En annan aspekt av idealtypen politiska realisten är att studenter inte har kunskap om vad studentrepresentation är eller innebär. I Denises intervju beskriver hen det som *“de [studenter] har ingen aning vad jag pratar om... Vi behöver få en hel studentgrupp att helt rikta sig till att förstå att de kan och när de förstår att de kan; var, när och hur”* gällande att öka studenters förståelse för hur de kan påverka sin utbildning. Att använda Lizzio och Wilsons (2009) frågor om *vem blir tillfrågad? Om vad? Hur?* beskrev jag tidigare som användbara för att få fördjupad förståelse för vilken legitimitet man ger studentrepresentation. I denna kontext kan frågorna vara behjälpliga genom att fråga *vem får information? Om vad? Hur?.* Flera respondenter upplever en brist i hur högskolan informerar om studentrepresentation, till exempel är det mycket vanligare att undervisande personal informerar om kursvärderingar men inte studentrepresentation. Kursvärdering är något som påverkar undervisande personal direkt medan studentrepresentation ofta inte gör det. Lika så att högskolor inte tar ett ansvar för att delge information eller tillhandahåller organlistor för att förtydliga var studenternas åsikter efterfrågas. Med andra ord är det svårt att svara på vem som får information, om vad och hur gällande studentrepresentation.

Om idealtypen politisk realist appliceras strikt skulle situationen kunna beskrivas som att högskolor enbart har studentrepresentation för att det är ett lagstiftat måste där studentrepresentantens uppgift är att fylla en stol utan fokus på vilket sätt studenten kan medverka och påverka. Alla respondenter beskriver situationer i organ där studenten endast medverkar men får inget inflytande men det upplevs inte vara genomgående i alla organ.

Konsumenten och kommunitaristen

I nästkommande del av detta avsnitt har jag valt att analysera både konsumenten och kommunitaristen. Som nämntes i avsnitt 3 har dessa två idealtyper en del likheter och därför analyseras dessa under samma rubrik.

Den första jag väljer att analysera är konsumenten. Luescher-Mamashela (2013) beskriver den som vanligaste synen på studenten i världen. Utifrån detta perspektiv ska studenter få rätt att medverka men främst för att högskolan ska få en bättre

inblick i vad studenterna vill och därmed göra *tjänsten*, det vill säga utbildningen, bättre. Kritiker menar att problemet med detta synsätt är att utbildning inte är som andra tjänster och därmed inte bör analyseras utifrån detta perspektiv där studenten ses som en konsument. Denna kritik är särskilt befogad i en svensk kontext. I Sverige definierar Konsumentverket en konsument som ”*en person som köper något av ett företag*” (Konsumentverket, 2023). Studenter i Sverige (som EU/ESS medborgare) kan inte anses köpa utbildning eftersom studenter inte betalar för utbildning. Lika så bör inte högskolor anses vara ett företag eftersom de är statliga förvaltningsmyndigheter.

Det finns däremot aspekter av det kontraktbaserade förhållandet mellan högskolor och student som kan appliceras inom högskolor i Sverige. Exempelvis kan kursplan och utbildningsplan förstås som ett juridiskt bindande dokument som stipulerar vad som ska ingå i utbildningen. Det är däremot inte något en student signerar. Gällande studentrepresentanter finns det heller inget kontrakt mellan representanten och högskolan. Uppsatsen har tidigare tagit upp exempel på avtal mellan studentkår och studentrepresentant men detta är inte det som konsumenten syftar till. Det är heller inte något som respondenter diskuterar i relation till studentrepresentation utan avtalen görs mellan studentrepresentant och studentkår.

Konsumenten beskrivs som uppdelar i avsnitt 3, det första perspektivet analyseras utifrån en mer klassisk syn på konsument och har analyserats ovan. Sammanfattningsvis är det få aspekter av första perspektivet av konsumenten som förklarar studentrepresentation. Det andra perspektivet kommer att analyseras nedan vilket också leder till en analys av kommunitaristen.

En del av kritiken mot konsumenten som perspektiv framhåller samproduktion och gemenskap i tjänsten av utbildning, det vill säga att utbildningen är en gemensam angelägenhet mellan studenter och högskolan. Dessa egenskaper beskriver även idealtypen kommunitaristen.

I intervjuerna lyfte samtliga respondenter fram att studentrepresentation bör anses vara ett delat ansvarsområde mellan högskolan och studenter utifrån perspektivet att lagstiftning stipulerar att kvalitetssäkring och utbildning är en gemensam angelägenhet. Charlie upplevde i början av sin tid som styrelseledamot i studentkåren att ansvaret för studentrepresentation låg hos studentkåren. Efter att ha läst in sig på lagstiftningen förstod hen att ansvaret är delat mellan högskola och studentkår. Charlie menar att högskolan hade kunnat ta ett större ansvar genom att exempelvis programansvariga och undervisande personal tar ett tydligare ansvar för att informera om studentrepresentation. Om studenter hade fått information från både studentkåren och högskolan hade det kunnat bidra till att öka förståelsen och kunskapen om studentrepresentation.

Erik menar att relationen mellan högskolan och studentkåren har blivit bättre och att ansvaret är delat på så sätt att högskolan har blivit bättre på att sprida information om studentrepresentation. Samtidigt har Erik svårt att ge exempel på när så har skett. Erik beskriver att relationen inte alltid har varit bra och att studentkåren inte alltid har *krävt* att högskolan ska sprida information. Inom Eriks högskola studerar många på distans vilket försvårar studentkårens möjlighet att nå studenterna. Studentkåren kan exempelvis inte kommunicera med studenterna via lärplattformen (till exempel Canvas) utan kan enbart kommunicera med studenter

via sina egna kanaler i sociala medier. Utifrån perspektivet kommunitaristen där studentrepresentation förstås som en gemensam angelägenhet kan man däremot mena att högskolan har ett ansvar för studentrepresentation oavsett vad studentkåren gör eller kräver.

I flera intervjuer ger respondenterna exempel på att när studentkårsstyrelser inte har kunnat driva frågan om studentrepresentation på ett bra sätt. När så sker och arbetet med studentrepresentation blir haltande upplever respondenterna att högskolorna lägger ansvaret för detta på en bristande organisation hos studentkåren. Detta tar oss tillbaka till den inbyggda problematik som finns med studentkåren där en mandatperiod enbart är ett år och i de flesta fall byts därmed majoriteten av styrelsen ut varje år. Med andra ord är studentkårens organisation instabil och sårbar, vilket även påverkar studentkårens strukturer för arbetet med studentrepresentation. Detta är en problematik som högskolorna måste förhålla sig till.

Frågan om studentrepresentation är i viss mån delegerad till lägre nivåer att välja hur spridning av information ska hanteras. Inom Fannys högskola skiljer det sig mellan institutionerna. Fanny har gjort guider till högskolans personal som kommuniceras via medarbetarportalen för att förklara studentkårens roll i frågan om studentrepresentation och hur undervisande personal kan hjälpa till. Fanny är osäker på om personalen tar del av informationen. Fanny tycker inte högskolan gör tillräckligt för att dela information men *“...det tror jag inte har tryckts på helt från vårt håll heller. Det är ju ändå vår uppgift att påverka och deras att möjliggöra den påverkan”*. Vidare lyfter Fanny att det är svårt att balansera ansvarsuppgifterna hen har i studentkåren. Studentrepresentation innebär mycket praktiskt arbete i att hitta och välja studentrepresentanter och för Fanny är det oklart om det är studentkårens ansvar att påminna och *”trycka på”* högskolan om deras ansvar.

Ovan tre exempel var till viss del svåra att kategorisera mellan idealtyperna konsument och kommunitaristen. Charlie, Erik och Fanny upplever alla sin (och respektives studentkår) relation med högskolan som bra och framhåller att de har det bättre när de jämför med andra studentkårer. De beskriver sina relationer på sätt som liknar kommunitaristen som framhåller ansvaret som gemensamt. Samtidigt ger de flera exempel som snarare liknar perspektivet där studenten behandlas som en konsument på så sätt att studenternas åsikter efterfrågas enbart på högskolans initiativ. Det visar sig framför allt i frågan om ansvarsfördelning, där respondenterna ger flera exempel på en ojämn ansvarsfördelning, vilket inte är förenligt med den kommunitaristiska idealtypen.

Enligt respondenterna är behovet av studentrepresentation stort eftersom studenter ger ett perspektiv som inte undervisande lärare eller annan personal kan ge, att lagstiftningen anger att kvalitet inom utbildning är en gemensam angelägenhet för studenter och högskola, att de är givande för de enskilda studentrepresentanterna att medverka och att medverka i internationella organ¹⁹ är givande ur både ett utbildnings- och socialt perspektiv. Detta är exempel som kan beskrivas utifrån Lizzio och Wilsons (2009) funktionella och utvecklande

¹⁹ Flera högskolor medverkar i samarbeten med europeiska/internationella HEIs. I dessa finns ofta även en grupp för studenter/platser för studenter.

perspektiv, att studentrepresentation är positivt för såväl högskolan som för studenten själv. Detta belyser även kommunitaristens samproduktion i att frågan är gemensam och gynnar båda parter. Å ena sidan beskriver Charlie, Erik och Fanny en samproduktion med högskolorna utifrån att de beskriver relationen som god. Å andra sidan ger de exempel på att relationen styrs utifrån högskolornas villkor och efterfrågan. Både Erik och Fanny upplever att högskolorna inte har tagit sitt ansvar om att sprida information eftersom studentkårerna inte har krävt det.

Relationen Denise och hans studentkår har med högskolans ledning är den som tydligast beskriver en kommunitaristiskt idealtyp. På frågan om vad studentrepresentation är lyfte Denise att studenter finns med i de rum där det fattas beslut som påverkar deras situation eller utbildning och att studenternas perspektiv framhålls även utan att det krävs från studentkåren. Dessa exempel visar på det kollektiva ansvaret av högre utbildning som kommunitaristen riktar sig mot. I Denise intervju upplever jag att ledningen tar ett eget ansvar för att studentrepresentation ska arbetas med och det arbetet kan stå separat från vad studentkåren arbetar med.

Om denna uppsats hade inkluderat intervjuer med personal vid högskolan hade möjligtvis begreppen konsument och kommunitarist kunnat separerats. Det teoretiska ramverket utgår till stor del från ett ”ovanifrån” perspektiv medan respondenterna representerar ett ”underifrån” perspektiv. Intervjuer med högskolans personal hade kunnat bidra med ovanifrån perspektivet och illustrera högskolans syn på studentrepresentation och ansvarsfördelningen. Jag har i denna uppsats skiljt på konsumenten och kommunitaristen utifrån hur jag har tolkat ansvarstagandet för studentrepresentation och ansvarsfördelningen av densamma samt relationen mellan högskola och studentkår. Om högskolans personal och undervisande personal hade inkluderats hade det kunnat bidra till att täcka in ovanifrån och underifrån perspektiven på ett mer heltäckande sätt.

Demokratiska konsekventialist

Den fjärde idealtypen är den demokratiska konsekventialisten vilket representerar ett perspektiv där studenten ska medverka utifrån ett demokratiskt perspektiv, det vill säga som en konsekvens av demokrati där studenter rätt att medverka som en demokratisk medborgare. Som kritiken till denna idealtyp lyfter fram finns det ingen empiri för att styrka att detta synsätt existerar. Det kan bero på att studentrepresentation inte har utvecklats grundat i ett synsätt där studenten anses ha en självklar plats i styrningen av högre utbildning. För att uppnå denna idealtyp måste såväl högskolor som studentkår och studenter anamma detta synsätt. Flera respondenter lyfter exempel där de beskriver att de upplever ett demokratiskt värde av arbetet som studentrepresentant men upplever att bilden inte alltid delas av högskolorna i sin helhet. För att denna idealtyp ska uppnås krävs det att samtliga parter anammar synsättet.

Empiriska rapporter från UKÄ gällande studentinflytande har pekat på brister utifrån ett demokratiskt perspektiv. Som belysts i denna uppsats finns det exempelvis olika regler för arvodering, studentkårens ekonomiska förutsättningar har försvårats och arbetet med studentrepresentation kan variera inom en och samma högskola. Lika så kan bristen av upprättandet av organlistor bidra till att

försvara för studenter att representeras om det inte finns tillgänglig information om var de kan medverka. I denna uppsats har det därmed varit svårt att identifiera förekomsten av den demokratiska konsekventialisten.

Sammanfattning

Representationsteori och det teoretiska ramverket skapat i uppsatsen anser stärker respondenternas upplevelse om studentrepresentation i Sverige. Studentrepresentanter upplevs sakna viss tillräcklig legitimitet för sina åsikter om åsikterna särskiljer sig från högskolans. Att studentrepresentanter har mindre erfarenhet, är mindre utbildade och inte har samma roll som andra upplevs hållas emot dem, trots att det kan argumenteras för att det är just det som gör att deras perspektiv även behövs i samtalet. Institutionell spårbarhet, att en institution har svårt att avgå från stigen som skapats över tid, är inte något som tidigare applicerats i uppsatsen men något jag tror hade varit av användning i vidare forskning och kan förklara viss kritik till studentrepresentanters roll i organen. Det tal Skoglund (2001, se avsnitt 1.) fick uppleva på 1960-talet upplevs inte idag men kan vara behjälplig i att förklara en omedveten spårbarhet av normer som finns i högskolornas väggar.

Representationsteori och det teoretiska ramverket bevisar att studentrepresentation kan sättas in i ett bredare kontext, det är inte särskilt från annan representation. Studentrepresentation och andra former av representation upplever liknande inbyggda problematik i arbetet med att representera.

Studentkårsrepresentanter upplevs inte utsättas för samma legitimitetsproblematik, deras position i studentkåren upplevs ge dem den korrekta representationsroll och legitimitet som behövs för att kunna representera studenterna i organen. Studentkårsrepresentanterna sitter ofta på högre nivåer på högskolan, respondenterna upplever inte samma ifrågasättande där vilket jag anser är på grund av att de demokratiska bristerna är på lägre nivåer vilket överensstämmer med rapporter från UKÄ.

Applikationen av det teoretiska ramverket anser jag framgångsrikt belyser den mångfacetterade problematiken. I många aspekter har Sverige en god studentrepresentation, lagstiftningen ger oss grundläggande institutionella rättigheter att medverka och delta. Lagen ger oss en plattform att arbeta mot kommittaristen och till och med den demokratiska konsekventialisten vilket jag anser vi kan nå om högskolorna hjälper att göra en institutionell förändring.

Slutsats

Uppsatsens syfte är att bidra till en bättre förståelse för vilken syn högre utbildning har på studentrepresentation. Genom att intervjua sex studentkårsrepresentanter har de bidragit till att ge en fördjupande förståelse på det sätt tidigare empiriska rapporter inte kunnat. UKÄ kan ge empirisk data men det uppsatsen gör är att använda teori för att kontextualisera studentrepresentation och ge en bredare inblick i arbetet.

Respondenterna i uppsatsen har upplevelser som påminner av varandra och ger en bild av ett arbete med många olika infallsvinklar som behöver tas i beaktning. Bilden är inte svart och vit utan många olika nyanser av grått. Arbetet med studentrepresentation är inte bara akten av att välja in en studentrepresentant vid ett organ utan ett mångfacetterat arbetsområde som kräver arbete innan, under och efter att en studentrepresentant blivit vald till ett organ. Det arbetet med studentrepresentation kräver resurser i form av tid, ekonomi och personal. De resurserna upplevs inte studentkårer ha. Arbetet för att bedriva studentrepresentation upplevs inte vara en gemensam angelägenhet utan studentkårernas angelägenhet.

Över 20 år har rapporter dragit slutsatsen till att studentrepresentation har flera svårigheter och jag upplever att jag styrker detta vilket jag anser tynger behovet av ytterligare forskning för att kunna genomföra reformer inom studentrepresentation (och studentinflytande) för att öka kvaliteten på svensk högre utbildning och kunskapsverige.

Användandet av representationsteori bevisade att studentrepresentation inte är särskiljande i sitt representationsarbete och kan jämföras. Det visade även den internationella jämförelsen som går att genomföra trots olikheter i den svenska situation, till exempel att högskolor är statliga myndigheter, lagstiftningen och vår organisering av studentkår upplevs också vara särskiljande. Teorier som är mer fokuserade på till exempel makt, maktförhållande och minoritetsförhållanden hade även kunnat appliceras i analysen av det empiriska materialet. Det hade kunnat vara behjälpligt i analysen av deras upplevelser och ge en annan inblick i beredningen av arbetet med studentrepresentation.

Studentrepresentation och studentkårernas arbete inom högskola kan även ge en annan infallsvinkel på implementeringsarbetet på förvaltningsmyndigheter. Implementering av lagstiftning i området upplevs bristfälligt och kan även bidra till forskning på tillitsbaserad granskning vilket UKÄ:s nationella kvalitetssäkringssystem är uppbyggt på.

Min personliga aspekt av denna uppsats kan färga frågorna och svaren trots det arbete som lagt ner för att minska detta och öka transparensen. Intervjuerna fokuserar på respondenternas upplevelse, något som aldrig kan vara objektivt, trots detta anser jag att deras erfarenheter och berättelser har tyngd då de påminner om varandra vilket jag anser ger reliabilitet och validitet till de erfarenheterna.

6 Referenser

- Ahlbäck Öberg, Shirin och Boberg, Johan (2022). Avkollegialiseringen av svenska lärosäten: en analys av statliga universitet och högskolor. *Statsvetenskaplig tidskrift*, vol 124, nr 1, s. 157–209.
- Ahlbäck Öberg, Shirin; Börjesson, Mikael och Boberg, Johan (2022). Svenska lärosäten: organisering, finansiering, positionering. *Statsvetenskaplig tidskrift*, vol 124, nr 1, s. 5–18.
- Bell, Judith och Waters, Stephen (2016). *Introduktion till forskningsmetodik* (5:e uppl.). Studentlitteratur AB: Lund.
- Börjesson, Mikael; Broady, Donald och Palme, Mikael (2020). ”In Our School We Have Students of All Sorts”. Mapping the Space of Elite Education in a Seemingly Egalitarian System. I Denord, Francois; Palme, Mikael och Réau, Bertrand (red) (2020). *Reseraching Elites and Power: Theory Methods, Analyses*. Springer.
- Carey, Philip (2013a). Student engagement: stakeholder perspectives on course representation in university governance. *Studies in Higher Education*, vol. 38, nr 9, s. 1290–1304, (<http://dx.doi.org/10.1080/03075079.2011.621022>)
- Carey, Philip (2013b). Representation and Student Engagement in Higher Education: A Reflection on the Views and Experiences of Course Representatives. *Journal Of Further And Higher Education*, vol 37, nr 1, s. 71–88. (<https://doi.org/10.1080/0309877X.2011.644775>).
- DS 1998:51 *Arbetsgruppens proposition tillhörande* Reg. Prop. 1999/2000:28. <https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/departementsserien-och-promemorior/1998/08/ds-199851/>
- Ely, Margot; Anzul, MargaretM Friedman, Teri; Gardner, Daiane; och McCormarck Steinmetz, Ann (1993). *Kvalitativ forskningsmetodik i praktiken – cirklar inom cirklar*. Studentlitteratur AB, Lund.
- ENQA (2021). *ENQA Code of Conduct for reviewers* (hämtad via: <https://www.enqa.eu/about/>, länk direkt till dokument: <https://www.enqa.eu/wp-content/uploads/ENQA-Code-of-Conduct-for-reviewers.pdf>) Hämtad 230922.
- Esaiasson, Peter; Gilljam, Mikael; Oscarsson, Henrik; Towns, Ann; och Wängnerud (2017). *Metodpraktikan: Konsten att studera samhälle, individ och marknad* (5:e uppl.). Norstedts Juridik.
- ESU (2020). *Bologna With Student Eyes 2020*. (<https://esu-online.org/bologna-with-student-eyes-2020/>) Hämtad 231207.
- ESU (2023). European Student’s Union. *Survey on: Academic Freedom, Institutional Autonomy and Academic Integrity from a Student Perspective* <https://esu-online.org/wp->

- content/uploads/2023/01/ESU_2023_Academic_Freedom_from_a_Students_Perspective_Survey_Report.pdf
- Hall, Rachel (2021). *UK students want tuition fees refunded as they face third year online.* The Guardian. (<https://www.theguardian.com/education/2021/jun/26/uk-students-want-tuition-fees-refunded-as-they-face-third-year-online>) Hämtad 230914.
- Högskoleverket (2010). *Kårobligatoriet – en kartläggning.* (Högskoleverket 2010:14 R) (<https://gamla.uka.se/download/18.12f25798156a345894e2b7e/1487841901650/1014R-karobligatoriet%E2%80%93kartlaggning.pdf>).
- Holmqvist, Mikael (2022). Consecration and meritocracy in elite business schools: The case of a Swedish student union. *The British Journal of Sociology*, vol 74, nr 4, 531-546.
- KI (2023). *Kritik mot regeringsbeslut om kortade mandatperioder för universitetsstyrelser* (<https://nyheter.ki.se/kritik-mot-regeringsbeslut-om-kortade-mandatperioder-for-universitetsstyrelser>) Hämtad 231207.
- Konsumentverket (2023) *Vad gör Konsumentverket?* (<https://www.konsumentverket.se/om-konsumentverket/var-verksamhet/vad-gor-konsumentverket/>) Hämtad 231227.
- Lizzio, Alf och Wilson, Keithia (2009). Student participation in university governance: the role conceptions and sense of efficacy of student representatives on departmental committees. *Studies in Higher Education*. vol 34, nr 1, s. 69-84. (<https://doi.org/10.1080/03075070802602000>).
- Lunds universitet (2023). *Kollegialt ledarskap.* (<https://www.hrwebben.lu.se/kollegialt-ledarskap>) Hämtad 240102.
- Naylor, Ryan; Dollinger, Mollie; Mahat, Marian och Khawaja, Mohsin (2021). Students as customers versus as active agents: conceptualizing the student role in governance and quality assurance. *Higher Education Research & Development*, vol 40, nr 5, s. 1026–1039.
- Pettit, Philip (2010). Varieties of public representation. I Shapiro, Ian; Stokes, Susan C.; Wood, Elisabeth Jean; och Kirshner, Alexander S. (red.) (2010). *Political Representation*. Cambridge University Press.
- Reg. prop. 1999/2000:28. *Studentinflytande och kvalitetsutveckling i högskolan.* https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/proposition/studentinflytande-och-kvalitetsutveckling-i_GN0328/html/
- Reg. prop. 2008/09:154. *Frihet och inflytande – kårobligatoriets avskaffande.* https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/proposition/frihet-och-inflytande-karobligatoriets_gw03154/html/
- Reg. prop. 2009/10:149. *En akademi i tiden – ökad frihet för universitet och högskolor.* <https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/proposition/2010/03/prop.-200910149>
- Regeringen (2023). *Regeringen tillsätter en utredning om hur socionomutbildningen bättre ska förbereda för brottsförebyggande arbete.* (<https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2023/08/regeringen-tillsatter->

- en-utredning-om-hur-socionomutbildningen-bättre-ska-forbereda-for-brottsforebyggande-arbete/) Hämtad 230914.
- SFS (1992:1434). *Högskolelagen*. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/hogskolelag-19921434_sfs-1992-1434/
- SFS (1993:100). *Högskoleförordningen*. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/hogskoleforordning-1993100_sfs-1993-100/
- SFS (2009:769). *Studentkårsförordningen*. https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/studentkarsforordning-2009769_sfs-2009-769/
- SFS (u.d.). *Medlemskårer* (<https://sfs.se/om-sfs/medlemskarer/>) Hämtad 230908.
- Skoglund, Crister (2001). *FNYS i retrospectiv* i SFS 2001: 80 år av inflytande och mångfald, Stockholm: de Studentkårer, 2001. (<https://sh.diva-portal.org/smash/record.jsf?pid=diva2%3A1075792&dswid=-1927>).
- SOU 2006:36 För studenterna... - om studentkårer, nationer och särskilda studentföreningar (Betänkande av Studentkårsutredningen). <https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/statens-offentliga-utredningar/2006/04/sou-200636/>
- Thorsén, David (2016). Studentengagemang och aktiverande grupppuppgifter - ett exempel. *Högre utbildning*, vol 6, nr 2, 157–163.
- Trost, Jan (2010). *Kvalitativa intervjuer*. (4e upplagan). Studentlitteratur AB, Lund.
- UKÄ (2016:15). *Nationellt system för kvalitetssäkring av högre utbildning – redovisning av ett regeringsuppdrag*. Universitetskanslersämbetet (<https://gamla.uka.se/download/18.67f90ad11593fd0dd2d902ad/1487841858629/rapport-2016-09-30-nationellt-system-kvalitetssakring-hogre-utbildning.pdf>).
- UKÄ (2017:4). *Studentinflytande: Kartläggning och analys av studentinflytandets förutsättningar efter kårobligatoriets avskaffande*. DNR: 111-99-16 (<https://gamla.uka.se/download/18.57b1ff5a15a444399ff136ab/1487841867116/rapport-2017-02-06-studentinflytande-kartlaggning-och-analys.pdf>).
- UKÄ (2020:19). *Studentinflytande när en enda person bereder eller fattar beslut – UKÄ:s bedömning av 20 typer av beslut*. DNR: 32-00353-19 (<https://gamla.uka.se/download/18.13771dd4175c8723f5a10c6/1605698284251/rapport-2020-11-18-Tillsynsrapport-Studentinflytande-n%C3%A4r-en-enda-person-bereder-eller-fattar-beslut.pdf>).
- UKÄ (2020). *Vägledning för granskning av lärosätenas kvalitetssäkringsarbete*. Reg.nr 411-00156-20. Utgiven 2016, reviderad 2020. (<https://gamla.uka.se/download/18.4dcfa4c0171537ea940bed/1586422712282/Vagledning-2020-04-09-%20granskningar-av-larosaatenas-kvalitetssaakringsarbete.pdf>).
- UKÄ (2023a). *Det här är UKÄ*. (<https://www.uka.se/om-oss/det-har-ar-uka>) Hämtad 230515.
- UKÄ (2023b). *Nu har vi avslutat granskningscykeln*. (<https://www.uka.se/om-oss/nyheter/nyhetsartiklar/2023-04-17-nu-har-vi-avslutat-granskningscykeln>). Hämtad 230515.

- UKÄ (2023c). *Lista över Universitet, högskolor och enskilda utbildningsanordnare*. (<https://www.uka.se/sa-fungerar-hogskolan/universitet-och-hogskolor/lista-over-universitet-hogskolor-och-enskilda-utbildningsanordnare>). Hämtad 230515.
- UKÄ (2023d). *Universitet och högskolor*. (<https://www.uka.se/sa-fungerar-hogskolan/universitet-och-hogskolor>). Hämtad 230515.
- Uppsala universitet (2023). *Svensk högre utbildning*. (<https://www.edu.uu.se/forskning/utbildningssociologi/forskningsprojekt/shef-oe/>) Hämtad 230927.
- Widerberg, Karin (2002). *Kvalitativ forskning i praktiken*. Studentlitteratur AB.
- Zuo, Bing och Ratsoy, Eugene W. (1999). Student Participation in University Governance. *The Canadian Journal of Higher Education*, vol XXIX, nr 1, s. 1-26.

7 Bilagor

Bilaga 1. Mejl till kartläggningen

Hej!

Mitt namn är Louise Ahlström och skriver min masteruppsats om studentrepresentation på lärosäten i Sverige. Inför denna gör jag en kartläggning över hur många organ som finns på ett universitet samt om där då funnits minst en studentrepresentant vid beslutstagande. Jag har därför några frågor.

På ett universitet finns organ, både på beredande och beslutande nivå. Men enligt lagen, när ett beslut görs som rör antingen studenternas situation eller utbildning ska där finnas minst en plats för en studentrepresentant.

Hur många organ finns på lärosätet som rör studenternas utbildning eller situation och därav bör ha en studentrepresentant? Sammanlagda antalet på hela universitets alla nivåer (centralt, fakultet, institution, program).

Samt, under senaste året, hur många av de organen har fyllts av minst en studentrepresentant?

Med vänlig hälsning, Louise Ahlström

Bilaga 2. Mejl inför intervju till respondenterna

Hej!

Jag skriver mitt examensarbete på mitt masterprogram i statsvetenskap vid Lunds universitet. Syftet med min uppsats är att intervjua studentkårsaktiva för att få ert perspektiv på vad studentrepresentation är inom högre utbildning. För att samla in era åsikter, perspektiv och erfarenhet har jag bitt dig ställa upp på en intervju, denna kommer att vara semistrukturell för att ge dig utrymme att uttrycka dig som i ett samtal.

Vissa aspekter av uppsatsen kommer utgå från studentkårernas perspektiv men kommer även att analysera dokumentationen angående studentrepresentation från ett "ovanifrån"-perspektiv och vad policydokument, rapporter, propositioner säger att studentrepresentation är.

Ditt deltagande är frivilligt, alla svar är frivilliga och när som helst får du lov att dra dig ur. Ditt deltagande, ditt namn, studentkår och lärosäte kommer att hållas konfidentiellt. Intervjun kommer att spelas in i syfte för uppsatsen och inspelningen kommer att raderas när processen med hela uppsatsen är godkänd och slutförd.

Om du fortfarande vill delta i intervjun så sätter vi upp en tid för ett zoom-möte. Jag har förståelse för att ni har mycket nu, speciellt efter SFSFUM²⁰, men tanken är att intervjun tar ungefär 1 timme. Finns någon tid kommande veckan?

Du kan mejla mig eller ringa mig på [mitt telefonnummer] om du har några frågor eller behöver komma i kontakt med mig innan intervjun men även efteråt.

Med vänlig hälsning, Louise Ahlström

²⁰ SFSFUM = SFS fullmäktige

Intervjuguide

Den användes tematiskt men frågorna var uppe på min skärm.

- Vad är ditt arbete på studentkåren? Vad studerade du innan du blev kåraktiv? Hur har du varit studentpolitiskt aktiv?
 - Berätta om din kårs organisation?
- Vad är studentrepresentation?
 - Hur ser arbetet ut med studentrepresentation på lärosätet?
- Hur ser ert arbete ut? Hur går valprocessen till av studentrepresentanter?
 - Vad gör ni för att hitta studentrepresentanter? Vad gör lärosätet i er åsikt för att hitta?
- Vad tycker ni om de lokala reglerna på lärosätet för studentrepresentation och studentinflytande?
- Hur upplever ni er relation ut med ert lärosäte?
 - Hur ser ni på dem?
 - Hur upplever ni dem ser på er?
- Hur arbetar ni med utbildningsbevakning?
- Sitter du som studentrepresentant?
- Hur går det?
- Vad hade kunnat förbättras?
- Hur upplever ni er roll på möten?

Bilaga 4. Tabell 1. Universitetens svar

Vad	Antal	Kommentar
Antal universitet som frågats	16 stycken	2 enskilda utbildningsanordnare som är universitet men kontaktades inte. 18 universitet sammanlagt i Sverige
Inget svar/inget relevant svar (ej lista eller antal)	6/16 = 37,5 %	3 icke-svar/vidareskickad utan ytterligare svar 3 med hänvisning till regler/ambitioner men kan inte ge antal organ eller lista.
Skrivit Antal organ i siffror	2/16 = 12,5 %	Till exempel X fakultet har 15 organ.
Lista av något slag C=centralt. F=Fakultet. I=Institution. P=Program. T=Tillfälliga/speciella.	8/16 = 50 % varav: C = 1 C, F = 3 C, F, I/P/T = 4	På grund av universitets olika organisering slås I, P, T ihop.
Hänvisar till Studentkår i sitt mejl	8/16 = 50 %	Majoriteten av dessa gav något svar men hänvisade även till studentkår.
Antal som kunde ge mängd tillsatta platser vid hela universitetet	0/16	

Bilaga 5. Tabell 2. Studentkårens svar

Vad	Antal	Kommentar
Antal studentkårer ²¹	31 studentkårer och 4 ²² samarbetsorgan, sammanlagt 35 organisationer kontaktade vid 16 lärosäten	
Inget svar/återkom aldrig med relevant svar	13/35 = 37 % varav: 5/35 inget svar, där 3 av dessa var ensamma studentkårer vid sitt universitet 7/35 nämnde hög arbetsbelastning, tidsbrist i arbete, svårigheter att tillgodose lista p.g.a. detta.	Flera svarade med frågor och glömde sedan att återkomma. 1 av de som inte svarade vet jag har en utförlig lista på hemsidan. 2 som aldrig svarade hade jag fått utförliga svar från deras universitet.
Skrivit Antal organ i siffror	3/35 = 0.09 %	Till exempel X fakultet har 15 organ.
Lista av något slag Lista. C=centralt. F=Fakultet. I=Institution. P=Program. T=Tillfälliga/speciell a. På grund av organisering slås I, P, T ihop.	19/35 = 54 % varav: C = 4* C, F = 3 C, F/I/P/T= 12	*3 av 4 är samarbetsföreningar och ansvarar för de Centrala organen

²¹ Endast doktorandkår blev ej kontaktade.

²² Vid ett universitet kontaktades endast samarbetsorganet då det rekommenderas av personlig kontakt som var involverad. Hen tog kontakt till kårerna och återkom utifrån det.